

SHOE DOG

บันทึกความทรงจำโดยผู้ก่อตั้ง **ไนกี้**

ฟิลา ไนต์

ไอริสา ชันศิริ แปล

เรื่องราวการก่อเกิดแบรนด์ระดับโลกตำนาน

ครั้งแรกจากผู้ก่อตั้ง

ผู้ผงาดหัวใจและวิญญาณ 1 หั กั บ

NIKE

ตีพิมพ์จำหน่ายแล้ว
ใน 39 ประเทศ

ติดอันดับขายดี
New York Times
ติดต่อกัน
20 สัปดาห์

รุ่งอรุณ

ผมตื่นนอนก่อนใครๆ ก่อนพวกนกและดวงอาทิตย์ด้วยซ้ำ ผมชดกาแฟ เขมือบขนมปังมือเช้า ก่อนจะสวมกางเกงขาสั้นกับเสื้อยืดกีฬา ผูกเชือกรองเท้าวิ่งสีเขียว แล้วก็ดอดออกทางประตูหลังบ้าน

ผมยืดกล้ามเนื้อขา ต้นขาหลัง หลังช่วงล่าง และครางออกมาในขณะที่ออกเดินตบตูปะลักพักไปตามถนนที่เย็นเฉียบ มุ่งหน้าสู่อีโหมก ทำไมการเริ่มต้นถึงได้ยากแบบนี้ทุกครั้งนะ

ไม่มีรถ ไม่มีผู้คน ไม่มีสัญญาณของสิ่งมีชีวิตเลย ผมอยู่ตามลำพัง แม้ว่าต้นไม้ดูเหมือนจะรับรู้ถึงการมีอยู่ของผมในแบบแปลกๆ ของพวกมัน แต่ก็ไม่นั่นละ ที่นั่นคือออร์กอน ต้นไม้ดูเหมือนจะรู้เรื่องราวต่างๆ อยู่เสมอ พวกมันจะคอยอยู่ข้างๆ คุณเสมอ

ผมมองไปรอบๆ คิดในใจว่าบ้านเกิดของผมนี้สวยจริงๆ เยียบ เขียวขจีสงบ ผมภูมิใจที่ได้พูดว่าออร์กอนคือบ้านของผม และได้บอกกับใครๆ ว่าผมเกิดในเมืองเล็กๆ อย่างพอร์ตแลนด์ แต่ในขณะเดียวกันก็รู้สึกเสียใจเพราะแม้ว่าจะสวย แต่ออร์กอนกลับทำให้ใครหลายๆ คนรู้สึกว่า สิ่งที่ยิ่งใหญ่ไม่มีวันเกิดขึ้นที่นี่ หรือแทบไม่มีแว่วว่าจะเกิดเลยด้วยซ้ำ สิ่งเดียวที่เป็นหน้าเป็นตาของชาวออร์กอนอย่างพวกเราคือ เส้นทางสายเก่าแก่ที่พวกเราใช้ตอนที่บากบั่นเดินทางมาตั้งรกรากที่นี่ นับแต่นั้นมา ทุกอย่างก็ค่อนข้างจะเนิบเนื่อยมาตลอด

ครูที่ดีที่สุดของผม หนึ่งในคนเก่งที่สุดที่ผมเคยรู้จักมักจะพูดถึงทางสายเก่านั้นอยู่บ่อยๆ เขาคำรามเสียงเข้มว่า มันคือสิทธิโดยกำเนิดของพวกเรา เป็นบุคลิก เป็นชะตา เป็นดีเอ็นเอของพวกเรา “พวกซี้ซลาดไม่เคยจะเริ่ม” เขาบอกกับผม “ส่วนพวกอ่อนแอก็ล้มตายลงระหว่างทาง...ก็เหลือแต่พวกเรา”

พวกเรา ครูของผมเชื่อว่า จิตวิญญาณความเป็นผู้นำที่หาได้ยากยิ่ง บางอย่างได้ถูกค้นพบบนเส้นทางสายนั้น มันคือความรู้สึกอันเปี่ยมล้นถึงความ เป็นไปได้ปะปนอยู่กับการมองโลกในแง่ร้ายระดับหนึ่ง และมันเป็นหน้าที่ของพวกเราชาวอริกอนที่จะต้องดำรงนิสัยนั้นเอาไว้

ผมพยักหน้า ลือว่าผมเคารพเขาอย่างหมดใจ ผมรักผู้ชายคนนี้ แต่ในบางครั้งพอเดินออกมา ผมจะคิดว่า มันก็แค่ทางดินฝุ่นตลบเท่านั้นแหละว่า

เช้าที่ผมตกลงจัดวันนั้น มันเป็นเช้าที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปี 1962 ในตอนนั้น ผมเองก็เพิ่งจะพ้นผ่านหนทางของตัวเอง...เพื่อกลับบ้าน หลังจาก ที่ไปใช้ชีวิตอยู่ที่อื่นถึงเจ็ดปี การกลับมาอยู่ที่บ้านอีกครั้งทำให้รู้สึกแปลกๆ มันแปลกที่ต้องกลับมาเจอสายฝนโปรยปรายทุกวัน ยิ่งแปลกไปอีกที่ต้องกลับมา อยู่กับพ่อแม่และน้องสาวฝาแฝด นอกบนเตียงที่เคยนอนตอนเป็นเด็ก ตอน ดึกๆผมมักจะนอนมองตำราเรียนสมัยมหาวิทยาลัย ถ้วยรางวัลสมัยมัธยมปลาย และรีบับเงิน คิดในใจว่า นี่ตัวเราเธอ เรายังเป็นอย่างนั้นไหม

ผมเร่งความเร็วขึ้นอีก ลมหายใจของผมพ่นไอน์เย็นเยียบออกมาเป็นวงๆ มันลอยหายเข้าไปในสายหมอก ผมดื่มด่ำกับการตื่นตัวของร่างกายเมื่อแรกเริ่ม นั้นคือจังหวะที่สุดยอดเยี่ยมที่ความคิดเราจะกระจ่างชัดเต็มที่ เมื่อแขนขาและ ข้อต่อเริ่มคลายตัวและร่างกายของเราเริ่มละลายหายไป จากของแข็งสู่ของเหลว

เร็วอีก ผมบอกกับตัวเอง เร็วขึ้นอีก

ผมคิดว่า โดยหลักการ ผมถือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ผมจบปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยที่ดี คือมหาวิทยาลัยอริกอน จบปริญญาโทจากวิทยาลัย ธุรกิจชั้นนำอย่างสแตนฟอร์ด รอดชีวิตจากการรับใช้ชาติในกองทัพเป็นเวลา หนึ่งปีเต็มทีพอร์ตลูวิสและพอร์ตอัสทิส ในใบประวัติระบุว่า ผมเป็นชายหนุ่ม วัยยี่สิบสี่ปีเต็มที่มีการศึกษาและผ่านการรับใช้ชาติ...แล้วทำไมนะ ผมได้แต่ สงสัยว่า ทำไมผมถึงยังรู้สึกเหมือนเป็นเด็กอยู่

ที่ยั่งยืนไปกว่านั้นคือ ผมรู้สึกว่าตัวเองยังเป็นเด็กตัวผมซิดซี้ขาย

เหมือนเดิม

นั่นอาจเป็นเพราะว่า ผมยังไม่เคยมีประสบการณ์ชีวิตก็เป็นได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผมยังไม่เคยได้สัมผัสกับความเย้ายวนและความตื่นเต้นอะไรเลย ผมไม่สูบบุหรี่ ไม่เคยลองเสพยา ไม่เคยแหกกฎ ยิ่งกฎหมายยิ่งไม่เคยเลย ในทศวรรษ 1960 นั้น ยุคสมัยแห่งการเป็นขบถได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว และผมก็เป็นคนคนเดียวในอเมริกาที่ยังไม่เคยขบถ ผมนึกไม่ออกเลยว่ามีตอนไหนบ้างที่ผมแหกคอกและทำสิ่งที่คาดไม่ถึง

ผมยังไม่เคยได้ควงสาวด้วยซ้ำ

ถ้าผมจะหมกมุ่นกับอะไรที่ไม่ใช่ตัวผมแล้วละก็ มันก็เป็นเพราะว่า สิ่งเหล่านั้นแค่เป็นสิ่งที่ผมรู้จักเป็นอย่างดี แค่นั้นแหละ ผมได้ค้นพบว่าการจะบอกว่าตัวเองเป็นหรืออาจจะได้เป็นอะไรหรือเป็นใครนั้นเป็นเรื่องยาก ผมก็อยากจะประสบความสำเร็จเหมือนกับพวกเพื่อนๆ แต่มันไม่เหมือนตรงที่ผมไม่รู้ว่าคุณค่าความสำเร็จของผมหมายถึงอะไร เงินเหรอ? อาจจะใช้ ภารยา? ลูก? บ้าน? ใช่แน่นอนอยู่แล้ว ถ้าผมโชคดีนะละ สิ่งเหล่านี้คือเป้าหมายที่ผมถูกสั่งสอนมาให้ปรารถนาจะมี และส่วนหนึ่งในตัวผมก็ปรารถนาเช่นนั้น โดยสัญชาตญาณ แต่ลึกๆ แล้วผมกำลังค้นหาอะไรอย่างอื่น บางอย่างที่มากกว่า สิ่งเหล่านั้น ผมเจ็บปวดที่รับรู้ว่ามันเวลาของพวกเรานั้นแสนสั้น สั้นเสียยิ่งกว่าที่พวกเราเคยรู้ สั้นพอๆ กับเวลาที่ใช้ไปในภารกิจตอนเช้า และผมอยากให้เวลาที่ตัวเองมีอยู่นี้เต็มไปด้วยความหมาย เป้าหมาย ความสร้างสรรค์ และความสำคัญ และยังไปกว่านั้น...มันต้องแตกต่าง

ผมอยากหั่งร่องรอยเอาไว้บนโลกใบนี้

ผมอยากชนะ

ไม่ นั่นไม่ถูก ผมแค่ไม่อยากจะแพ้เท่านั้น

และทันใดนั้นมันก็เกิดขึ้น ขณะที่หัวใจวัยหนุ่มของผมเริ่มเต้นถี่เร็ว ตอนที่ปอดสีชมพูของผมกำลังคลี่ขยายเหมือนกับปีกนก ตอนที่บรรดาต้นไม้กลายเป็นแถบสีเขียวเบลอลๆ ตอนนั้นเองที่ผมมองเห็นมันอยู่ตรงหน้าทั้งหมด นั่นเลยชีวิตที่ผมต้องการ การเล่น

ใช่แล้ว ผมคิด นั่นแหละใช่เลย คำนั้นแหละ ผมนึกสงสัยอยู่ตลอดว่าเคล็ดลับความสุข แก่นของความงามหรือความจริง หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่เรา

อยากรู้เกี่ยวกับทั้งสองสิ่งที่ว่ามานั้น จะต้องซ่อนอยู่ตรงจุดใดจุดหนึ่งในช่วงระหว่างที่ลูกบอลกำลังลอยอยู่กลางอากาศ ในเวลาที่นักชกทั้งสองฝ่ายรู้สึกได้ว่าระฆังหมดยกกำลังจะดังขึ้น ในเวลาที่นักวิ่งใกล้จะเข้าเส้นชัยและผู้คนต่างลุกขึ้นพร้อมเพรียงกัน มันมีความกระจ่างแจ่มเด่นชัดบางอย่างปรากฏอยู่ในช่วงครึ่งวินาทีนั้น ก่อนที่เราจะรู้ว่าชนะหรือแพ้ และไม่ว่ามันจะเป็นอะไรก็ตาม ผมก็อยากให้ชีวิตในทุกๆ วันของผมเป็นแบบนั้น

บางครั้งผมก็ฝันอยากเป็นนักเขียนนิยายผู้ยิ่งใหญ่ เป็นสุดยอดนักข่าว เป็นนักการเมืองผู้เยี่ยมยุทธ์ แต่ความฝันอันสูงสุดของผมก็คือ การเป็นนักกีฬาที่ยอดเยี่ยม น่าเศร้าที่โชคชะตาดลบันดาลให้ผมแค่เก่งไม่ถึงกับยอดเยี่ยม เมื่อตอนอายุได้ยี่สิบสี่ปี ผมยอมจำนนให้กับความจริงข้อนี้ในที่สุด ผมเคยเป็นนักวิ่งตอนเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยอริกอน ความสามารถของผมได้รับการยอมรับและผมได้เป็นนักวิ่งของมหาวิทยาลัยตลอดสามปีจากระยะเวลาสี่ปีที่เรียนอยู่ จบแค่นั้น ตอนนั้น ในขณะที่ผมกำลังวิ่งด้วยความเร็วหกนาที่ต่อไมล์อย่างแข็งขัน ในขณะที่ดวงอาทิตย์กำลังสาดแสงสีแดงเพลิงเหนือใบสนที่อยู่ต่ำสุด ผมก็ถามตัวเองว่า ถ้าหากมีหนทางที่ทำให้ผมรู้สึกเหมือนกับนักกีฬาได้โดยไม่ต้องเป็นนักกีฬา มันจะเป็นอย่างไร ถ้าเปลี่ยนจากการทำงานมาเป็นการเล่นอยู่ตลอดเวลาแทนละ หรือถ้าได้ทำงานที่สนุกมากๆ จนมันกลายมาเป็นสิ่งเดียวกันกับการเล่นกีฬาละ

โลกนี้เต็มไปด้วยสงคราม ความเจ็บปวด และความโศกเศร้า งานหนักๆ ที่ต้องทำอยู่ทุกวันก็น่าเหนื่อยหน่ายและมักจะให้ผลตอบแทนที่ไม่ยุติธรรมต่อคนทำงาน ผมก็เลยคิดว่า บางทีทางออกเดียวที่มีอยู่ก็คือ การแสวงหาความฝันที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าที่ใครจะคิดฝัน ความฝันที่ดูมีค่าคู่ควร ดูสนุก ดูเหมาะสมลงตัว แล้วไล่ล่ามันด้วยความเด็ดเดี่ยวและมุ่งมั่นอย่างนักกีฬา ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ ชีวิตนี้ก็คือเกมกีฬาดี ๆ นี่เอง ใครก็ตามที่ปฏิเสธความจริงข้อนี้ และใครก็ตามที่ไม่ยอมลงเล่นก็จะถูกทิ้งไว้ข้างสนาม ซึ่งผมไม่ต้องการแบบนั้น นั่นคือสิ่งที่ผมไม่ต้องการยิ่งกว่าอะไรบนโลกนี้

เช่นเคย นั่นแหละที่นำไปสู่ *ความคิดบ้าๆ* ของผม ผมคิดว่าอาจจะต้องลองย้อนกลับไปหา *ความคิดบ้าๆ* นั้นอีกครั้ง บางที *ความคิดบ้าๆ* ของผมอาจจะ...ได้ผล?

อาจจะ

ไม่ ไม่ ผมคิดในขณะที่ยิ่งเร็วขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งเหมือนกับว่ากำลังไล่ล่าใครบางคน และถูกตามไล่ล่าไปพร้อมๆ กัน มันจะต้องได้ผล สาบานเลย ผมจะทำให้มันได้ผล ต้องไม่มีคำว่าอาจจะ

ทันใดนั้นผมก็ยิ้มออกมา เกือบจะหัวเราะด้วยซ้ำ ในขณะที่เหงื่อท่วมตัว และเคลื่อนไหวด้วยท่วงท่าที่สง่างามเป็นธรรมชาติที่สุดเท่าที่เคยทำมา ผมก็มองเห็น *ความคิดบ้าๆ* ของตัวเองฉายแสงสว่างไสวอยู่ข้างหน้า และมันไม่ได้ดูน่าเบื่อเลยสักนิด มันดูเหมือนไม่ใช่ความคิดเสียด้วยซ้ำ มันเหมือนสถานที่เหมือนคน หรือพลังงานชีวิตบางอย่างที่ดำรงอยู่มานานแสนนานก่อนที่จะเกิดมันแยกจากตัวผมแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของผม รอคอยผมแต่ก็ซ่อนเร้นจากผม มันอาจจะฟังดูจับต้องยากไปนิด และ *บ้า* หน่อยๆ แต่นั่นคือสิ่งที่ผมรู้สึกในเวลานั้น

หรือบางทีผมอาจไม่ได้รู้สึกก็ได้ บางทีความทรงจำของผมอาจทำให้ช่วงเวลาที่เกิดความคิดแวบนั้นดูยิ่งใหญ่กว่าที่มันเป็นจริงๆ หรือไม่ก็รวมเอาช่วงเวลาแห่งความคิดหลายต่อหลายครั้งเข้าด้วยกัน หรือถ้ามีช่วงเวลานั้นเกิดขึ้นจริง มันก็อาจจะแค่ความอึดอ้อมใจของนักวิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติก็เท่านั้น ผมไม่รู้และบอกไม่ได้ วัน เดือน และปีที่ผ่านไปเนิ่นนานได้กลืนกินรายละเอียดเหล่านั้น ทำให้มันสลายและหายวับไปเหมือนกับกลุ่มไอน้ำที่ลมหายใจพ่นออกมา ไบหน้า ตัวเลข การตัดสินใจที่ครั้งหนึ่งเคยดูเหมือนเร่งด่วนและไม่อาจถอยหลังกลับ ต่างก็สลายหายไปทั้งหมด

ถึงอย่างนั้น ก็ยังเหลือเรื่องหนึ่งที่ผมแน่ใจและมันปลอบประโลมใจผม มันคือความจริงที่แน่นอนและไม่มีวันหายไปไหน นั่นก็คือ ตอนอายุยี่สิบสี่ ผมเกิด *ความคิดบ้าๆ* ขึ้นจริงๆ และแทนที่ผมจะมึนงงไปกับความกังวลเรื่องการมีชีวิตอยู่ ความหวาดกลัวอนาคต และความสงสัยในตัวเองอย่างหนุ่มสาวหลายคนในวัยยี่สิบกว่าๆ คนอื่นๆ ผมกลับ *มีความคิด*ว่า โลกใบนี้ถูกสร้างขึ้นจากความคิดบ้าๆ สิ่งที่ผมรักที่สุด ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ กีฬา ประชาธิปไตย การค้าเสรี ล้วนแล้วแต่เริ่มต้นขึ้นในฐานะความคิดบ้าๆ ทั้งนั้น

แต่ถึงอย่างนั้น มีความคิดไม่กี่อย่างที่บ้าพอๆ กับสิ่งที่ผมชอบ อย่างการวิ่ง การวิ่งเป็นเรื่องยาก เจ็บปวด และลุ่มเสี่ยง รางวัลตอบแทนก็เล็กน้อย

และไม่มีอะไรการันตีว่าคุณจะได้ เมื่อคุณวิ่งไปรอบๆ เส้นทางรูปไข่หรือไปตามถนนที่ว่างเปล่า คุณไม่ได้มีจุดหมายปลายทางที่แท้จริงหรอก อย่างน้อยก็ไม่มีปลายทางที่คู่ควรกับความพยายามของคุณ การวิ่งต่างหากที่เป็นจุดหมาย มันไม่ใช่แค่ไม่มีเส้นชัย แต่ตัวคุณนั่นแหละที่กำหนดเส้นชัยเอง ไม่ว่าความสุขหรือสิ่งที่ได้จากการวิ่งของคุณจะเป็นอะไร คุณต้องค้นหามันเองจากภายใน ขึ้นอยู่กับว่าคุณจะมองมันแบบไหนและอธิบายมันกับตัวเองอย่างไร

นักวิ่งทุกคนรู้เรื่องนี้ดี คุณวิ่งและวิ่ง ไมล์แล้วไมล์เล่า โดยที่แทบจะไม่รู้เลยว่าคุณวิ่งไปทำไม คุณบอกกับตัวเองว่ากำลังวิ่งไปหาเป้าหมายบางอย่าง รีบเร่งไปหาบางสิ่ง แต่แท้ที่จริงแล้ว คุณวิ่งเพราะทางเลือกอีกทางหนึ่งซึ่งก็คือการหยุดทำให้คุณรู้สึกกลัวจนแทบขาดใจ

เพราะแบบนี้ เช้าวันนั้นในปี 1962 ผมจึงบอกกับตัวเองว่า ปล่อยให้คนพูดไปเถอะว่าความคิดของนายมันบ้า...แค่ทำต่อไปก็พอ อย่าหยุด อย่าแม้กระทั่งคิดว่าจะหยุดจนกว่าจะไปถึงตรงนั้น และอย่าได้ไปสนใจมากนักว่า “ตรงนั้น” คือตรงไหน ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จงอย่าหยุด

นั่นคือคำแนะนำที่เกินวัย หยั่งรู้ล่วงหน้า และจำเป็นเร่งด่วน ที่จู่ๆ ผมก็ให้กับตัวเอง และอย่างไรก็ไม่รู้ รับเอามันมาใช้จริงด้วย ผ่านไปห้าสิบปี ผมเชื่อว่ามันคือคำแนะนำที่ดีที่สุด และอาจจะเป็นคำแนะนำเพียงหนึ่งเดียวที่เราควรจะให้กับตัวเองด้วยซ้ำ

“

ในช่วงครึ่งวินาทีนั้น
ก่อนได้รู้ว่าจะชนะหรือแพ้...
ผมอยากใช้ชีวิตในทุก ๆ วันของผม
เป็นแบบนั้น

”

ส่วนที่หนึ่ง

เออละ ถึงตรงนี้เธอก็ได้รู้แล้วว่า เธอจะต้องวิ่งจนสุดเรี่ยวแรง
เพื่อที่จะได้อยู่ ณ จุดเดิม แต่ถ้าเธออยากไปยังที่อื่น
เธอต้องวิ่งให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอย่างน้อยสองเท่า

จากหนังสือ *อลิซในเมืองกระจก (Through the Looking-Glass)*

โดย ลูอิส แครร์รอล

1962

ตอนที่ผมยกเรื่องนี้ขึ้นมาคุยกับพ่อ หรือก็คือตอนที่ผมรวบรวมความกล้าได้มากพอที่จะพูดกับเขาเรื่อง *ความคิดบ้าๆ* ของผมนั้น ผมเจาะจงเลือกเวลาเป็นช่วงหัวค่ำ เพราะนั่นเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่จะอยู่กับพ่อ พ่อจะผ่อนคลาย อิ่มท้อง และนอนเหยียดยืดอยู่บนเก้าอี้เอนหลังหุ้มไว้นิลตรงมุมดูทีวี เมื่อเห็นหน้าหลับตาลง หูของผมก็ยิ่งพอแว่วเสียงหัวเราะของคนดูและเสียงก้องกังวของเพลงริทึมชีร์ลีเรื่องโปรดของพ่อ อย่าง *แวกอน เทรน*¹ กับ *รวีไฮด์*² อยู่เลย

คนที่พ่อชอบมากที่สุดคือเร้ด บัตตันส์ ทุกตอนจะเปิดด้วยการให้เร้ดออกมาร้องเพลงที่มีเนื้อว่า *โธ่ๆ ฮีๆ...สิ่งประหลาดๆกำลังเกิดขึ้น*

ผมวางเก้าอี้แบบมีพนักตั้งตรงลงใกล้ๆพ่อ ส่งยิ้มแหยๆและรอให้ถึงช่วงพักโฆษณา ผมชักซ้อมการนำเสนอในใจอยู่หลายครั้ง โดยเฉพาะส่วนของการเกริ่นนำ *เอ่ออ้อ...พ่อจำความคิดบ้าๆของผมตอนอยู่สถานพรีได้ไหม...*

มันเป็นส่วนหนึ่งของวิชาในเทอมสุดท้ายของผม วิชาการลึมนานว่าด้วยภาวะผู้ประกอบการ ผมเลือกทำงานวิจัยเกี่ยวกับรองเท้า และงานวิจัยนั้นก็วิวัฒนาการจากงานในชั้นเรียนธรรมดาๆไปเป็นความหมกมุ่นทุ่มเท ผมเป็นนักวิ่ง จึงพอรู้เรื่องรองเท้าวิ่งอยู่บ้าง และด้วยความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ

¹ *Wagon Train*

² *Rawhide*

ผมจึงรู้ว่ากล้องจากญี่ปุ่นได้สร้างชื่อเสียงเลื่องลือในตลาดกล้องซึ่งครั้งหนึ่งเคยถูกรอบครองโดยเยอรมนี ด้วยเหตุนี้ผมจึงเสนอไปในงานวิจัยว่า รองเท้าวิ่งสัญชาติญี่ปุ่นก็อาจจะทำแบบนั้นได้เหมือนกัน ผมสนใจแนวคิดนี้ มันสร้างแรงบันดาลใจให้กับผม และทำให้ผมหลงใหล มันช่างดูชัดเจน เรียบง่าย และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้

ผมใช้เวลาสัปดาห์แล้วสัปดาห์เล่าไปกับการทำงานวิจัยนี้ ผมเข้าไปกินนอนอยู่ในห้องสมุด อ่านทุกอย่างที่หาได้เกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้า และการก่อตั้งบริษัท ในที่สุดผมก็นำเสนองานต่อหน้าเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างที่ต้องทำ ซึ่งเพื่อนๆ ตอบสนองต่อผลงานของผมด้วยท่าทีเบื่อหน่ายกันเหมือนปกติ ไม่มีใครถามอะไรเลยสักนิด พวกเขาตอบรับความมุ่งมั่นและจริงจังของผมด้วยเสียงถอนหายใจหนักๆ และสายตาที่ว่างเปล่า

อาจารย์มองว่า *ความคิดบ้า* ๆ ของผมมีคุณค่าอยู่และผมได้เอนิวิชานันแล้วก็แค่นั้น อย่างน้อยมันก็ควรจะเป็นแบบนั้น แต่ผมไม่เคยหยุดคิดถึงงานชิ้นนั้นได้เลย ตลอดเวลาที่อยู่ที่สแตนฟอร์ด ทุกเช้าที่ออกไปวิ่ง และจนถึงตอนที่ผมอยู่ตรงมุมคูทิวี่นี้ ผมก็ยังคงคิดอยากไปญี่ปุ่น ค้นหาบริษัทรองเท้า นำเสนอ *ความคิดบ้า* ๆ ของผมด้วยความหวังว่าพวกเขาจะตอบสนองต่อมันด้วยความกระตือรือร้นมากกว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนของผม และพวกเขาจะอยากเป็นหุ้นส่วนกับเด็กผอมซีดที่ขายจากรัฐออริกอนที่แสนง่วงเหงาหาวนอน

ผมยังคิดเล่น ๆ ว่าจะออกท่องเที่ยวผจญภัยในระหว่างทางไปและกลับจากญี่ปุ่น ผมคิดว่าผมคงจะผากระอวยจาริกไวกินโลกนี้ไม่ได้แน่ๆ ถ้าไม่ได้ก้าวออกไปและดูมันเสียก่อน ก่อนที่จะลงวิ่งแข่งรายการสำคัญ เราย่อมต้องอยากเดินสำรวจลู่วิ่งก่อน และผมเห็นว่าการได้แบกเป้เที่ยวรอบโลกก็น่าจะเป็นอะไรที่ดีในเวลานั้นยังไม่มีใครพูดถึงการท่องเที่ยวแบบประหยัด แต่ผมคิดว่านั้นน่าจะเป็นสิ่งที่อยู่ในใจของผมในตอนนั้น ก่อนที่จะตาย ก่อนที่จะแก่เกินไป หรือถูกสืบทอดด้วยเรื่องจุกจิกประจำวัน ผมอยากจะไปเยี่ยมเยียนสถานที่ที่สวยงามที่สุดและอัศจรรย์ที่สุดบนโลกใบนี้ก่อน

รวมถึงสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดด้วย แน่نون ผมอยากลองชิมอาหารของประเทศอื่น ฟังภาษาอื่น ดำลึกลงไปในวัฒนธรรมอื่น แต่สิ่งที่ผมใฝ่หาที่สุดก็คือ การเชื่อมโยงที่แท้จริง ผมอยากสัมผัสสิ่งที่ชาวจีนเรียกว่าเต๋า ที่ชาวกรีก

เรียกว่าโลกอส ที่ชาวฮินดูเรียกว่าฌาณ ที่ชาวพุทธเรียกว่าธรรมะ รวมถึงสิ่งที่ชาวคริสต์เรียกว่าพระเจ้าด้วย ผมคิดวก่อนที่จะเริ่มการเดินทางของชีวิตตัวเอง ผมต้องเข้าใจการเดินทางอันยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติก่อน ขอให้ผมได้สำรวจวัดโบสถ์ และวิหารที่ยิ่งใหญ่ที่สุด แม่น้ำและยอดเขาที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด ให้ผมได้สัมผัสถึงการมีอยู่ของ...พระเจ้ามั่ง

ผมบอกกับตัวเองว่า ใช่ ใช่แล้ว เพราะผมไม่รู้จะสรรหาคำไหนที่ดีกว่ามาใช้นอกจากคำว่า พระเจ้า

แต่ก่อนนั้นเลย ผมต้องขออนุญาตจากพ่อ

ยิ่งกว่านั้น ผมยังต้องการเงินจากเขาด้วย

เมื่อปีก่อน ผมเคยพูดเรื่องการออกเดินทางครั้งใหญ่นี้ไปบ้างแล้วและดูเหมือนว่าพ่อจะไม่ได้ขัดอะไร แต่แน่นอนว่าพ่อลืมนั่นไปหมดแล้ว และใช่แล้ว นอกเหนือจาก ความคิดบ้า ๆ อย่างแรก ผมก็รู้สึกผกผันเรื่องนี้ด้วย การถือโอกาสเดินทางอย่างบ้าบิ่น...ไปญี่ปุ่นมั่ง ไปเปิดบริษัทนั่นหรือ? เรื่องไร้สาระชัด ๆ

แน่ละ พ่อมองว่านั่นแทบไม่เห็นอนาคต

และยังเป็นเรื่องที่เปลืองเงินเป็นบ้าเลยด้วย ผมมีเงินเก็บจากเงินเดือนที่ได้ตอนประจำกองทัพ และจากงานพิเศษต่างๆ ที่ทำในช่วงฤดูร้อนที่ผ่านมา นอกจากนั้นผมยังวางแผนที่จะขายรถยนต์ของตัวเอง เจ้าเอ็มจีสีดําเหลืองม่วงแดงรุ่นปี 1960 ที่ติดตั้งล้อรถแข่งและเครื่องยนต์ทวินแคม (แบบเดียวกับคันที่เอลวิสขับในหนังเรื่อง *บลูฮาวาย*) ทั้งหมดรวมแล้วห้าพันดอลลาร์ แต่ผมก็ยังขาดเงินอีกมากโขอย่างที่ผมได้บอกกับพ่อไปในตอนนั้น พ่อพยักหน้า อือฮิ อืม และเหลือบตาจากจอทีวีมาที่ผม และกลับไปอีกครั้งในขณะที่ผมสาธยายให้ฟัง

จำที่เราคุยกันได้ไหมอะพ่อ ที่ผมบอกว่าผมอยากเห็นโลกใบนี้จะอะ

เทือกเขาหิมาลัย พีระมิด

ทะเลสาบเดดซี พ่อจำได้ไหม ทะเลเดดซีนี้จะอะ

แล้วก็ ฮ่าๆ ผมคิดว่าจะแวะไปที่ญี่ปุ่นอะพ่อ จำความคิดบ้า ๆ ของผมได้ไหม เรื่องรองเท้าวิ่งญี่ปุ่นอะครับ จำได้ใช่ไหม มันจะต้องสำเร็จแน่ๆ พ่อสำเร็จแน่

ในตอนนั้น ผมพยายามทำให้มันดูใหญ่ เสนอขายแบบจัดเต็มและเต็ม

มากๆ ด้วย เพราะโดยปกติแล้วผมเป็นคนที่ไม่เกลียดการขาย และยังเพราะว่าการขายครั้งนี้ดูจะมีโอกาสเป็นศูนย์ พ่อของผมเพิ่งจะจ่ายเงินหลายร้อยดอลลาร์ให้กับมหาวิทยาลัยอริกอน และอีกหลายพันให้กับสแตนฟอร์ด พ่อเป็นเจ้าของวารสาร *อริกอนเจอร์นัล* มันคืองานที่เป็นหลักเป็นฐานซึ่งสามารถเติมเต็มความสุขสบายพื้นฐานทั้งหลายได้ และยังรวมถึงบ้านหลังใหญ่สีขาวของเราบนถนนเคลย์บอร์นในย่านอีสต์มอร์แลนด์ ซึ่งเป็นย่านชานเมืองที่เจียบสงบที่สุดในพอร์ตแลนด์ด้วย แต่พ่อก็ไม่ได้มีเงินถึง

อีกอย่าง ในปี 1962 นั้น โลกของเรายังดูกว้างใหญ่กว่าตอนนั้นมาก ถึงแม้ว่ามนุษย์จะเริ่มเดินทางรอบโลกในแคปซูลอวกาศ แต่ 90 เปอร์เซ็นต์ของชาวอเมริกันกลับยังไม่เคยขึ้นเครื่องบินเลย คนทั่วไปยังไม่ค่อยจะกล้าเดินทางออกไปไกลจากประตูหน้าบ้านเกินระยะหนึ่งร้อยเมตร เพราะฉะนั้น แค่ว่าจะไปจะเดินทางรอบโลกโดยเครื่องบินก็เพียงพอที่จะทำให้บรรดาพ่อๆ สติแตกได้แล้ว โดยเฉพาะพ่อของผม ผู้ซึ่งมีบรรพบุรุษที่คร่ำหวอดในวงการหนังสือพิมพ์เสียชีวิตจากอุบัติเหตุเครื่องบินตก

นอกจากเรื่องเงินและเรื่องความปลอดภัยแล้ว เรื่องทั้งหมดนี้ก็ยังดูไม่เข้าท่าด้วย ผมรู้ว่าบริษัทใหม่จำนวนยี่สิบหกจากยี่สิบเจ็ดแห่งประสบกับความล้มเหลวและพ่อก็รู้เรื่องนี้เหมือนกัน ความคิดที่จะลองเสี่ยงครั้งใหญ่ยังขัดกับทุกสิ่งที่พ่อยึดถือ ในหลายๆ ด้าน พ่อฉันว่าเป็นพวกนิยมสังฆาธิปไตยหัวเก่า หรือก็คือผู้ที่เชื่อในพระเยซูคริสต์ แต่พ่อก็ยังบูชาเทพเจ้าลับๆ อีกองค์หนึ่ง ซึ่งก็คือความเป็นที่นับหน้าถือตา บ้านยุคโคโลเนียล ภรรยาแสนสวย และลูกๆ ที่เชื่อฟัง คือสิ่งที่ทำให้พ่อของผมสุขใจก็จริง แต่สิ่งที่พ่อบูชาคือ การที่เพื่อนๆ และคนบ้านใกล้เคียง *รับรู้* ว่าพ่อมีสิ่งเหล่านี้อยู่ พ่อชอบให้คนเคารพ พ่อทำตามกระแสสังคมอย่างแข็งขัน ดังนั้นการเดินทางรอบโลกด้วยนกเหล็กจึงเป็นสิ่งที่พ่อรับไม่ได้ เขาไม่ทำกัน โดยเฉพาะถ้าคุณเป็นลูกชายผู้มีเกียรติของบุรุษผู้ทรงเกียรติ นั่นเป็นสิ่งที่ลูกของคนอื่นทำ มันเป็นเรื่องที่พวกบีทนิกับฮิปสเตอร์³ ทำ

³บีทนิก (Beatnik) และฮิปสเตอร์ (Hipster) หมายถึง กลุ่มคนหนุ่มสาวที่ไม่ได้ทำตามกระแสหลักของสังคม

เป็นไปได้ว่า สาเหตุหลักที่ทำให้พ่อยึดติดอยู่กับความเป็นที่นับหน้าถือหน้านั้น อาจจะเป็นความกลัวที่มีต่อความสับสนวุ่นวายภายในจิตใจของเขาเอง ผมรู้สึกได้อยู่ลึกๆ เพราะบางครั้งบางที ความสับสนนั้นก็หลุดลอดออกมาภายนอกกลางดึก โทรศัพท์ตรงบริเวณโถงหน้าบ้านจะดังขึ้นโดยที่ไม่มีการเตือนล่วงหน้า และเมื่อผมไปรับสาย ก็จะได้ยินเสียงแหบต่ำเสียงเดิมจากปลายสายบอกว่า “มารับตาแก่ของนายกลับไปที่”

ผมจะหยิบเสื้อกันฝนมาสวม เพราะดูเหมือนว่าในคืนแบบนั้นมักจะมีฝนโปรยปรายลงมาเป็นละอองไอ แล้วจากนั้นก็ขับรถเข้าเมืองไปที่คลับประจำของพ่อ ผมจำคลับแห่งนี้ได้ดีเหมือนกับเป็นห้องนอนของตัวเอง มันเก่าแก่และอยู่มาร่วมทศวรรษ ผนังเป็นตู้หนังสีน้ำตาลจากไม้โอ๊กสูงจากพื้นจรดเพดานและมีเก้าอี้แบบมีพนัก ที่นี้ดูเหมือนกับห้องนั่งเล่นในบ้านแถบชนบทในประเทศอังกฤษ หรือพูดอีกอย่างก็คือ มันดูน่าเคารพอย่างมาก

ผมเจอพ่ออยู่ที่โต๊ะและบนเก้าอี้ตัวเดิมเสมอ ผมช่วยให้พ่อลุกขึ้นยืน “โอเคไหมพ่อ” “พ่อโอเคอยู่แล้ว” ผมพาพ่อออกไปข้างนอกและขึ้นรถ ตลอดทางกลับบ้าน เราต่างทำเหมือนว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น พ่อจะนั่งตัวตรงเป๊ะแทบจะเหมือนพระราชา และเราจะคุยกันเรื่องกีฬา นั่นก็เพราะว่าการพูดคุยเรื่องกีฬา คือวิธีการที่ผมใช้เพื่อดึงความสนใจและปลอบโยนตัวเองในเวลาที่ย่ำแย่

พ่อก็ชอบกีฬาเหมือนกัน เพราะกีฬาเป็นสิ่งที่น่านับถือ

ด้วยเหตุผลที่ได้ร่ายมาและอีกหลายสิบเหตุผล ในตอนนั้นผมจึงคิดว่า ภารกิจยาที่พ่อจะมีต่อข้อเสนอตรงหน้าที่วีของผคือ ไปหน้าเครื่องเคียดและคำตักเตือนแบบกระซิบได้ใจความว่า “ฮ่าฮ่า ความคิดบ้าๆ ไม่มีทางหรอกบัค (ชื่อจริงของผมคือฟิลิป แต่พ่อเรียกผมว่าบัคตลอด อันที่จริงแล้วเขาเรียกผมว่าบัคก่อนที่จะผมจะเกิดเสียอีก แม่เล่าให้ฟังว่าพ่อชอบลูบท้องแม่แล้วถามว่า “เจ้าบัคน้อยเป็นไงบ้างวันนี้”) ในตอนที่ผมหยุดพูด หรือหยุดเสนอขายนั้นเอง พ่อก็โน้มตัวไปด้านหน้าและมองผมด้วยสายตาตลกๆ พ่อบอกว่าเขานึกเสียใจอยู่เสมอที่ตัวเองไม่ได้เดินทางให้มากกว่านี้เมื่อตอนเป็นหนุ่ม เขายังบอกอีกว่าการเดินทางอาจทำให้การสำเร็จการศึกษาของผมสมบูรณ์ พ่อพูดอะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งออกจะไปในเรื่องของการเดินทางมากกว่า ความคิดบ้าๆ แต่ผมไม่ขัด พ่อเลยลืกลำ ผมไม่บ่น เพราะท้ายที่สุดแล้วเขาก็อวยพรผม และเอาเงินให้ด้วย

“โอเค” เขาบอก “โอเค บัค โอเค”

ผมขอบคุณและรีบหนีออกจากมดุมดูทีวีก่อนที่พ่อจะเปลี่ยนใจ เพิ่งจะมาช่วงหลังนี้เองที่ผมนึกขึ้นมาได้ด้วยความรู้สึกลึบๆ ว่า การที่พ่อไม่ได้ออกเดินทางนี้แหละที่เป็นเหตุผลแฝง หรือบางทีอาจจะเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผมอยากไปด้วยซ้ำ การเดินทางครั้งนี้ *ความคิดบ้าๆ* นี้ จะต้องเป็นหนทางที่ทำให้ผมกลายเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่พ่ออย่างแน่นอน แต่เป็นใครบางคนที่น่าเคารพนับถือน้อยกว่าเขา

หรืออาจจะไม่ใช่ที่น่าเคารพนับถือน้อยกว่า อาจจะไม่แค่มุ่งมั่นกับความเป็นที่นับหน้าถือตาน้อยกว่าเท่านั้น

คนอื่นๆ ในครอบครัวไม่ค่อยจะสนับสนุนผมเท่าไร ตอนที่ยายรู้เรื่องเส้นทางการเดินทางของผม ยายก็แสดงความหวาดกลัวกับประเทศหนึ่งในบรรดาจุดหมายปลายทางทั้งหมดของผมเป็นพิเศษ “ญี่ปุ่น” ยายร้อง “ทำไมล่ะบัค พวกญี่ปุ่นเพิ่งจะออกมาฆ่าฟันพวกเราไปเมื่อไม่กี่ปีก่อนหน้านี้เองนะ! จำไม่ได้หรือไงที่เพิร์ลฮาร์เบอร์นะ พวกญี่ปุ่นพยายามจะครองโลก! บางคนยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวเองแพ้สงคราม! พวกเขาคอนตัวอยู่! อาจจะมีเจ้านายเป็นนักโทษก็ได้ล่ะบัค แล้วควักลูกตาออกมา ใครๆ ก็รู้ว่าพวกเขาทำแบบนั้นได้ ลูกตาของหลานเลยนะ”

ผมรักแม่ของแม่ ผมเรียกยายว่าแม่แฮทฟีลด์และก็เข้าใจความรู้สึกกลัวของยายดี ญี่ปุ่นอยู่ไกลจากโรสเบิร์ก รัฐออริกอน เมืองแห่งฟาร์มที่ยายเกิดและอยู่อาศัยมาทั้งชีวิตมาก ผมใช้เวลาให้น้ำร้อนกับยายและพ่อแฮทฟีลด์ที่นั่นอยู่หลายครั้ง เกือบทุกคืนเราจะนั่งตรงระเบียง ฟังเสียงกบบูลฟร็อกอื้ออึงแข่งกับวิทยุแบบตู้มีขาตั้ง ซึ่งในช่วงทศวรรษ 1940 นั้นจะมีแต่ชาวสงคราม

และมักจะเป็นชาวไม่ดี

พวกเราได้ฟังคำบอกเล่าซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า ชาวญี่ปุ่นไม่เคยแพ้สงครามเลยตลอดสองพันหกร้อยปี และดูท่าว่าพวกเขาจะไม่แพ้สงครามครั้งนี้ด้วย ในการรบหลายต่อหลายครั้ง ฝ่ายเราประสบแต่ความพ่ายแพ้ แต่แล้วในปี 1942 กาเบรียล ฮีทเตอร์ แห่งสถานีวิทยุชุมชนลอร์ดแคสตันก็เริ่มรายงานข่าวทางวิทยุตอนค่ำด้วยเสียงร้องแหลมสูงว่า “สวัสดียามค่ำคืนครับทุกคน คืนนี้เรามีข่าวดี” ในที่สุด อเมริกาชนะการรบครั้งสำคัญซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย นักวิจารณ์พากันด่าทอฮีทเตอร์ที่แสดงอาการดีใจอย่างหน้าไม่อายและไม่ยอมแสวง

กำลังทำตัวเป็นกลางอย่างที่นักข่าวพึงทำ แต่ทว่าความเกลียดชังที่สาธารณชนมีต่อญี่ปุ่นนั้นรุนแรงเหลือเกิน คนส่วนมากพากันยกย่องฮีโร่ตัวจริงที่เป็นฮีโร่ของประชาชน หลังจากนั้นมาเขาก็เริ่มต้นการจัดรายการทุกครั้งด้วยคำพูดเดิมๆ ว่า “คืนนี้เรามีข่าวดี”

นั่นคือหนึ่งในความทรงจำแรกเริ่มของผม แม่และพ่อแฮทฟีลด์นั่งอยู่ข้างๆ ผมตรงระเบียบ พ่อกำลังปอกเปลือกแอปเปิ้ลพันธุ์ราเวนสไนด์ด้วยมีดพับส่งเลี้ยวหนึ่งให้ผม และกินเองเลี้ยวหนึ่ง จากนั้นก็ส่งให้ผมอีก แล้วก็กินเองแบบนี้เรื่อย ๆ จนกระทั่งการหันเลี้ยวแอปเปิ้ลของเขาเริ่มช้าลงอย่างเห็นได้ชัด ฮีโร่ตัวจริงมาแล้ว จูๆ! เบาเสียงหน่อย! ผมยังเห็นภาพเราทุกคนนั่งเคี้ยวแอปเปิ้ลไปพร้อมๆ กับจ้องมองท้องฟ้ายามค่ำคืน หกโมงกับญี่ปุ่นเสียจนพลอดคิดเอาไว้จะเห็นเครื่องบินฮีโร่ของญี่ปุ่นบินผ่านกลุ่มดาวสุนัขนั้น นั่นจึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ครั้งแรกที่ผมขึ้นเครื่องบินตอนอายุห้าขวบ ผมถามพ่อว่า “พ่ออะ พวกญี่ปุ่นจะยิงเราตกหรือเปล่า”

ถึงแม้ว่าแม่แฮทฟีลด์จะทำให้คนที่ต้นคอของผมลุกตั้งด้วยความหวาดกลัว แต่ผมก็บอกเธอไม่ต้องกังวล ผมจะต้องไม่เป็นไร และจะซื้อชุดกีโมโนมาฝากเธอด้วย

น้องสาวฝาแฝดของผม จินี้และโจแอนน์ ซึ่งอายุน้อยกว่าผมสี่ปีดูเหมือนจะไม่สนใจเลยสักนิดว่าผมจะไปไหนและทำอะไร

ส่วนแม่ของผม เท่าที่จำได้ แม่ไม่ได้พูดอะไรเลย แม่ไม่ค่อยพูดอยู่แล้ว แต่ครั้งนี้ความเงียบของแม่ต่างไปจากปกติ เพราะมันหมายถึงการอนุญาต หรืออาจจะเป็นความภูมิใจด้วยซ้ำ

ผมใช้เวลาหลายอาทิตย์ไปกับการอ่านหนังสือ วางแผน และเตรียมการเดินทาง ผมออกวิ่งเป็นระยะทางไกลๆ ครุ่นคิดถึงทุกรายละเอียดของการเดินทาง ในระหว่างที่วิ่งไล่ตามฝูงห่านป่าที่บินอยู่เหนือหัว ผมเคยอ่านเจอว่า ในการบินรวมกลุ่มแบบรูปตัววีของพวกมันนั้น ตัวที่อยู่ท้ายๆ ซึ่งร่อนอยู่ด้วยแรงลมย้อนทิศจะออกแรงเพียงแค่ 80 เปอร์เซ็นต์ของตัวที่เป็นจ่าฝูง นักวิ่งทุกคนเข้าใจเรื่องนี้ดี คนที่อยู่หน้าสุดคือคนที่ทำงานหนักที่สุด และเสี่ยงมากที่สุด

เป็นเวลานานก่อนหน้าที่จะคุยกับพ่อ ผมได้ตัดสินใจแล้วว่าน่าจะมีเพื่อนร่วมเดินทางสักคน และเพื่อนคนนี้ควรจะเป็นเพื่อนสมัยเรียนที่สแตนฟอร์ดที่ชื่อว่า คาร์เตอร์ ถึงแม้ว่าคาร์เตอร์จะเป็นดาวเด่นแห่งทีมบาสเกตบอลตอนสมัยเรียนที่จีเวลล์คอลเลจ แต่เขากลับไม่ได้เหมือนหนุ่มนักกีฬาทั่วไป เขาสวมแว่นหนาเตอะและชอบอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นหนังสือดี ๆ ด้วย การพูดคุยกับเขาเป็นเรื่องง่าย และการไม่พูดคุยกับเขาก็เป็นเรื่องง่ายเหมือนกัน ซึ่งทั้งสองอย่างก็เป็นคุณลักษณะสำคัญที่เพื่อนควรมีพอ ๆ กัน ยิ่งเป็นเพื่อนร่วมเดินทางด้วยแล้วยิ่งสำคัญ

แต่คาร์เตอร์กลับหัวเราะใส่หน้าผมเสียอย่างนั้น เขาหัวเราะจนแทบหายใจไม่ออกตอนที่ผมบอกรายชื่อสถานที่ที่ผมอยากจะไป ทั้งฮาวาย โตเกียว ฮองกง ย่างกุ้ง กัลกัตตา ไชงอัน กาฐมาณฑุ ไคโร อิสตันบูล เอเธนส์ จอร์แดน เยรูซาเลม ไนโรบี โรม ปารีส เวียนนา เวสต์เบอร์ลิน อิสต์เบอร์ลิน มินนิก ลอนดอน ด้วยความอาย ผมก้มมองพื้นและเริ่มขอโทษขอโพย ทันใดนั้น ทั้งๆที่กำลังหัวเราะอยู่ คาร์เตอร์ก็พูดว่า “เป็นความคิดที่เจ๋งมากเลยบัค!” ผมเงยหน้าขึ้นมาและเห็นว่าเขาไม่ได้กำลังหัวเราะเยาะผม แต่หัวเราะด้วยความดีใจและความยินดีต่างหาก เขารู้สึกประทับใจ คาร์เตอร์บอกว่าคนที่มีความกล้าเท่านั้นถึงจะวางแผนการเดินทางแบบนี้ ความกล้า ใช่แล้ว เขาเอาด้วย

ไม่กี่วันหลังจากนั้น เขาก็ได้รับอนุญาตจากพ่อแม่และพ่อของเขายังให้ยืมเงินด้วย คาร์เตอร์ไม่เคยทำตัวไร้สาระ ผมมองเห็นโอกาสก็คว้าเอาไว้เลย นั่นแหละคาร์เตอร์ ผมบอกกับตัวเองว่า ผมคงจะได้เรียนรู้อะไรมากมายจากผู้ชายคนหนึ่งในระหว่างที่เราเดินทางไปรอบโลกด้วยกัน

เราต่างก็เตรียมกระเป๋าเดินทางและกระเป๋าสะพายหลังคนละใบ ให้สัญญาณกันและกันว่าจะเอาแต่เฉพาะของที่จำเป็นต้องใช้ไปเท่านั้น กางเกงยีนสองสามตัว เสื้อยืดสักหน่อย รองเท้าวิ่ง ฆูตสำหรับลุยทะเลทราย แว่นตากันแดด และกางเกงสีแทนอีกหนึ่งตัว นั่นเป็นชื่อเรียกกางเกงสีกากีในสมัยทศวรรษ 1960

นอกจากนั้น ผมยังเตรียมชุดสูทที่ดีที่สุดไปด้วย มันเป็นสูทบุรุษส์บราเธอร์สสีเขียวแบบสองกระดุม เพื่อเอาไว้ใช้ตอนที่ *ความคิดบ้า ๆ* ของผมเกิดเป็นผลขึ้นมา

วันที่ 7 กันยายน ปี 1962 ผมและคาร์เตอร์ขึ้นรถเซฟวีคันเก่าของเขาและวิ่งไปตามถนนสายไอ-5 ผ่านวิลลาเมตต์วัลเลย์และพื้นแนวป่าของออริกอนซึ่งให้ความรู้สึกเหมือนว่าเรากำลังพุ่งทะยานผ่านรากไม้ไป เราเร่งความเร็วไปสู่ส่วนปลายที่เต็มไปด้วยต้นสนของรัฐแคลิฟอร์เนีย ขึ้นและผ่านเส้นทางบนภูเขาสูงเขียวขจี ต่อจากนั้นก็ลงลงเรื่อยๆ จนกระทั่งผ่านพื้นที่ยังคินมานิดหน่อย เราก็มาถึงแซนแฟรนซิสโกที่ถูกห่อหุ้มด้วยหมอก เราพักอยู่กับเพื่อนๆ ที่นั่นหลายวันโดยนอนบนพื้น ต่อจากนั้นเราก็แวะไปที่สแตนฟอร์ดเพื่อเอาของบางอย่างของคาร์เตอร์จากตู้เก็บของ สุดท้าย เราแวะร้านขายเหล้าและซื้อตัวสายการบินสแตนดาร์ดแอร์ไลน์ไปลงที่ไฮโนลูลู เราซื้อตั๋วเที่ยวเดียวในราคาแปดสิบดอลลาร์

รู้สึกเหมือนว่าแค่ไม่กี่นาทีต่อมา คาร์เตอร์กับผมก็เหยียบลงบนพื้นลาดยางมะตอยกร้าฝุ่นทรายที่สนามบินโอวาฮูแล้ว เราหันหลังและมองขึ้นไปบนท้องฟ้า ต่างคนต่างคิดว่า นั่นไม่ใช่ท้องฟ้าที่บ้านเรา

สาว ๆ สวย ๆ พวกนี้เรียงแถวมาหาเรา พวกเธอมีดวงตาอ่อนโยน ผิวสีมะกอก เท้าเปลือยเปล่า และยังมีสะโพกติดเต่งที่พวกเธอใช้มันสายและสะบัดกระโปรงฟางสีหน้าเรา คาร์เตอร์กับผมมองหน้ากันและค่อยๆ จิกยิ้มกว้าง

เราเรียกแท็กซี่ไปชายหาดไวคิกิและเช็กอินเข้าพักในโมเต็ลที่อยู่ตรงข้ามฝั่งถนนของชายหาด เราสลับกระเป๋าและหยิบกางเกงว่ายน้ำน้ำออกมา ไปลงน้ำกันเลย!

ในตอนเช้าของเราสัมผัสกับพื้นทราย ผมส่งเสียงกู่ร้องและหัวเราะออกมา พร้อมกับสลัดรองเท้าผ้าใบ จากนั้นก็พุ่งทะยานไปยังเกลียวคลื่น ผมว่ายน้ำไม่หยุดจนกระทั่งน้ำลึกถึงคอ ผมดำลงไปใต้น้ำจนถึงพื้นทรายจากนั้นก็ขึ้นมาหายใจเอือก หัวเราะรำ และหงายตัว ในที่สุดผมก็ขึ้นมาบนฝั่งและทิ้งตัวลงบนทราย ส่งยิ้มให้กับนกและก้อนเมฆ ผมต้องดูเหมือนกับผู้ป่วยทางจิตที่หลบหนีออกมาแน่ๆ คาร์เตอร์ที่นั่งอยู่ข้างๆ ก็มีท่าทางเพี้ยนๆ เหมือนกัน

“เราน่าจะอยู่ที่นี้” ผมบอก “ทำไมต้องรีบไปด้วย”

“แล้วแผนของเราล่ะ” คาร์เตอร์ถาม “ที่จะไปเที่ยวรอบโลกล่ะ”

“แผนเปลี่ยนไปแล้ว”

คาร์เตอร์ยิ้ม “เป็นความคิดที่เยี่ยมมากบัค”

เมื่อเป็นแบบนั้น เราทั้งสองคนจึงทำงานทำ ซึ่งนั่นก็คืองานเร่ขายสารานุกรมตามบ้าน ไซแล้ว มันไม่ใช่งานที่ไ้หุอะไร แล้วไงละ เราเริ่มทำงานกันตอนหนึ่งทุ่ม ทำให้มีเวลามากพอที่จะไ้คลีน อยู่ๆ ก็ดูเหมือนว่าไม่มีอะไรที่สำคัญไ้กว่าการเรียนไ้คลีนอีกแล้ว หลังจากไ้ลองเพียงแคไ้ไม่กี่หน ผมก็สามารยยืนตัวตรงบนกระดานไ้ และผ่านไปแคไ้ไม่กี่อาทิตย์ผมก็เริ่มเก่ง เก่งมากเลยที่เดียวละ

เมื่อมีงานที่ไ้เงินเป็นกอบเป็นกำ เราจึงลาจากโมเต็ลและเซ็นสัญญาเช่าอพาร์ตเมนต์ มันเป็นห้องสตูดิโอที่มีสองเตียง เตียงจริงหนึ่งเตียงและเตียงปลอมหนึ่งเตียงทำจากไ้ระรองริตผ้าที่ดึงออกมาจากผนังห้อง ด้วยความที่คาร์เตอร์สูงกว่าและตัวหนักกว่า เขาจึงไ้เตียงจริงไป ส่วนผมต้องนอนบนไ้ระรองริต ซึ่งก็ไ้ไม่ไ้เดือดร้อนอะไร หลังจากทวันทั้งวันที่ใช้ไ้กับการไ้คลีน ขายสารานุกรม ตามด้วยการดื่มที่บาร์ไ้ลัๆ จนดึกดื่น ผมจะนอนที่ไหนก็ได้ทั้งนั้น แม้ตรงกองไฟปาร์ตี้กลางจ้ง ค่าเช่าห้องของเราตกเดือนละร้อยดอลลาร์ ผมกับคาร์เตอร์จ่ายกันคนละครึ่ง

ชีวิตช่างแสนหอมหวาน เหมือนกับอยู่บนสวรรค์ เว้นเสียแต่ว่า ผมขายสารานุกรมไ้ไ้เลย

ผมหาเลี้ยงตัวเองด้วยการขายสารานุกรมไ้ไ้ ยิ่งอายุมากขึ้นเท่าไร ผมก็ยิ่งขาย และทำทางไ้สบายใจที่เห็นไ้ชัดของผมก็ทำให้คนอื่นรู้สึไ้ไม่ดี ดังนั้น การขายของอื่นๆ อาจจะเป็นความท้าทายสำหรับผม แต่การขายสารานุกรม ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวฮาวายไม่ว่าจะเป็นชาวพื้นเมืองหรือชาวอเมริกัน คือประสบการณ์อันเลวร้าย ไม่ว่าผมจะพยายามพูดประโยคขายสำคัญๆ ที่เรไ้ได้เรียนรู้มาในระหว่างการอบรมระยะสั้นด้วยท่าทีที่ชาญฉลาดหรือซิงซังแค่ไหน (“หนุ่มๆ บอกพวกเขาไ้ว่าคุณไ้ไ้ได้ขายสารานุกรม แต่ขายบทสรุปความรู้อันกว้างขวางของมนุษย์ มันคือคำตอบของคำถามในชีวิตเลยนะ!”) ผมก็ไ้รับแต่คำตอบเดิมๆ อยู่เสมอ

ไ้ให้พ้นเลยเจ้าหนู

ความซื่ออาจจะทำให้ผมขายสารานุกรมไ้ไ้ไม่ดี แต่นิสัยของผมคือสิ่งที่ทำให้ผมรังเกียจงานนี้ ผมไ้ไ้ไ้ถูกสร้างมาไ้ให้อดทนต่อการถูกปฏิเสธ ผม

“

นั่นเป็นครั้งแรกที่ผมได้รับรู้ว่า
ไม่ใช่ทุกคนบนโลกจะชอบเรา
หรือยอมรับเรา
และเรายังจะถูกกันออกไป
ในเวลาที่เราต้องการจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง
ของกลุ่มมากที่สุด

”

รู้สึกได้ตั้งแต่ตอนอยู่มัธยมปลายปีแรก ตอนที่ผมถูกคัดออกจากทีมเบสบอล มันเป็นเพียงแค่ความล้มเหลวเล็กๆ ในชีวิตที่ยังอีกยาวไกลก็จริง แต่มันก็ทำให้ผมหมดสิ้นเรี่ยวแรงไปเลย นั่นเป็นครั้งแรกที่ผมได้รับรู้ว่า ไม่ใช่ทุกคนทุกคนบนโลกจะชอบเราหรือยอมรับเรา และเรามากจะถูกกันออกไปในเวลาที่เราต้องการจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมากที่สุด

ผมไม่มีวันลืมวันนั้นเลย ผมลากไม้เบสบอลไปตามทางกลับบ้านและฝังตัวเองอยู่ในห้อง ร้องไห้และทอดอาลัยอยู่อย่างนั้นราวๆ สองอาทิตย์ จนกระทั่งแม่มาปรากฏตัวตรงปลายเตียงและพูดว่า “พอที”

แม่แนะนำให้ผมทำอย่างอื่นแทน “เช่นอะไรล่ะฮะ” ผมครางใส่หมอน “วิ่งแข่งลู่ลูก” แม่เสนอ “วิ่งแข่งเทรอสะ” ผมทวนคำ “ลูกวิ่งได้เร็วนะบัค” “เทรอสะ” ผมลุกขึ้นนั่งและถามย้ำ

ดังนั้นผมจึงหันมาหาการวิ่งแข่งและค้นพบว่าตัวเองสามารถวิ่งได้ และไม่มีใครจะเอาฉันไปจากผมได้ทั้งนั้น

เมื่อเป็นแบบนี้ ผมจึงเลิกขายสารานุกรมและลาขาดจากการถูกปฏิเสธที่มาจากการขายนั้น ก่อนจะหันไปหาโฆษณารับสมัครงาน ไม่นานนัก ผมก็เจอโฆษณากรอบเล็กๆ ที่อยู่ในกรอบสีดำหนา *รับสมัคร: พนักงานขายหลักทรัพย์* ผมค่อนข้างแน่ใจว่าตัวเองน่าจะมีโชคกับการขายหลักทรัพย์มากกว่า อย่างแรกเลย ผมจบปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจ และก่อนที่จะจากบ้านมา ผมก็ยังทำได้ดีในการสัมภาษณ์งานกับดิน วิทเทอร์⁴

ผมลองหาข้อมูลและค้นพบว่างานนี้มีข้อดีอยู่สองอย่าง อย่างแรก มันเป็นการทำงานกับบริษัทอินเวสเตอร์โอเวอร์ซีส์เซอร์วิส จำกัด ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของเบอร์นาร์ด คอร์นเฟลด์ หนึ่งในนักธุรกิจชื่อดังที่สุดในยุค 1960 สองคือ ที่ทำงานอยู่ตรงชั้นบนสุดของดีกระฟ้าริมชายหาดและมองออกไปเห็นทะเลสีฟ้าอมเขียวผ่านทางหน้าต่างบานยาวสูงสิบสองฟุต ทั้งสองอย่างนี้ทำให้ผมรู้สึกสนใจและพยายามเต็มที่ตอนสัมภาษณ์ จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม หลังจากหลายต่อหลายอาทิตย์ที่ไม่สามารถเกลี้ยกล่อมให้ใครยอมซื้อสารานุกรมได้เลย

⁴ Dean Witter ผู้ก่อตั้งบริษัทนายหน้าซื้อขายหุ้นและหลักทรัพย์ ดิน วิทเทอร์ แอนด์ โค ซึ่งภายหลังกลายเป็นดิน วิทเทอร์ เรย์โนลด์ส

สักคน ผมเกลียดล่อมให้ทีมงานของคอร์นเฟลด์ยอมรับผมเข้าทำงานสำเร็จ

ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่เหนือธรรมดา ของคอร์นเฟลด์ บวกกับวิวที่สวยงาม จนแทบลืมหายใจของที่ทำงาน ทำให้โดยมากแล้วผมสามารถหลงลืมไปได้ว่า บริษัทแห่งนี้ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าห้องสำหรับโทร.ขายของ คอร์นเฟลด์ขึ้นชื่อในเรื่องการจ้างพนักงานว่า พวกเขาอยากจะรวยจริงๆหรือเปล่า และทุกๆวัน ชายหนุ่มผู้เหี้ยมกระหายลืบทกว่าคนอื่นก็แสดงให้เห็นว่าพวกเขาอยากรวย อยากอย่างจริงจัง พวกเขากระแทกเป็นโทรศัพท์ โทร.หาลูกค้า และพยายามอย่างเต็มที่เพื่อนัดเจอกับว่าที่ลูกค้าด้วยความดุดันและห่มเห

ผมไม่ใช่นักพูดที่คล่องแคล่ว จริงๆแล้วผมไม่ใช่ นักพูดประเภทไหนเลย แต่ผมรู้จักตัวเลขและผลิตภัณฑ์ ซึ่งก็คือ กองทุนเดรย์ฟูลฟันด์ส ยิ่งไปกว่านั้น ผมยังรู้จักที่จะพูดความจริง และดูเหมือนคนจะชอบแบบนั้น ไม่นานหลังจากเข้าไปทำงาน ผมก็พอจะสามารถจัดการนัดหมายกับลูกค้าและปิดการขายไปได้บ้าง ภายในหนึ่งอาทิตย์ผมก็ได้ค่าคอมมิชชั่นมากพอที่จะจ่ายเงินค่าเช่าครึ่งของผมในอีกหกเดือนถัดไปและยังมีเหลือเฟือพอที่จะซื้อแว็กซ์สำหรับกระดานไต่คลื่นอีกต่างหาก

รายได้ที่เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายพื้นฐานของผมหมดไปกับบรรดาบาร์ ห้องถิ่นที่เรียงรายอยู่ริมหาด นักท่องเที่ยวมักเลือกสังสรรค์กันตามริสอร์ทหรูๆ พวกที่มีชื่อคล้ายๆมนตร์คาถาอย่าง เดอะโมอาน่า เดอะฮาลิคูลานี แต่คาร์เตอร์กับผมชอบบาร์บ้านๆมากกว่า เราชอบนั่งดื่มกับเพื่อนๆผู้หลงใหลทะเลและคลื่นไต่การไต่คลื่น นักแสวงหาและคนจร และพวกเรารู้สึกภาคภูมิใจในข้อได้เปรียบที่เราต่างก็มี นั่นก็คือข้อได้เปรียบในแง่ภูมิศาสตร์ เราพูดถึงพวกคนอ่อนต่อโลกผู้นำสงสารที่บ้านเกิดของเรา พวกนำเวทนาที่ซังกะตายอยู่กับชีวิตประจำวันอันน่าเบื่อหน่ายที่ต้องทนฝนทนหนาว ทำไมพวกเขาถึงไม่เป็นอย่างเรา ทำไมถึงไม่ใช้เวลาที่มีอยู่ให้คุ้มค่า

ความรู้สึกอยากจะใช้วันเวลาที่มีอยู่ให้คุ้มค่าของเรายังถูกเสริมให้เข้มข้นขึ้นไปอีกด้วยความจริงที่ว่าโลกกำลังจะถึงกาลอวสาน ความขัดแย้งเรื่องนิวเคลียร์

กับสหภาพโซเวียตถูกรุ่นมาหลายอาทิตย์แล้ว โซเวียตมีชิปนาฬิกาสามสิบกว่าลูก อยู่ที่คิวบา สหรัฐฯต้องการให้โซเวียตย้ายชิปนาฬิกาออกไป และทั้งสองฝ่ายต่างยื่นข้อเสนอครั้งสุดท้ายไปแล้ว การเจรจาเป็นอันสิ้นสุดและสงครามโลกครั้งที่สามก็มีที่ท่าที่จะปะทุขึ้นอยู่ทุกขณะ จากรายงานในหนังสือพิมพ์ ชิปนาฬิกาอาจจะตกลงมาในวันนี้ หรือช้าที่สุดก็คือพรุ่งนี้ โลกคือเมืองปอมเปอี⁵ และภูเขาไฟก็เริ่มพ่นถ้ำถ่านของมันออกมาแล้ว ดูเหมือนทุกคนที่บาร์ต่างก็เห็นด้วยว่าเมื่อถึงคราวที่มนุษยชาติต้องสูญสิ้น ที่นี่จะเป็นที่ที่เหมาะสมที่สุดในการเฝ้าดูวันรุดตอกเห็ดที่พวยพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้า ลาก่อน มนุษยชาติ

และในตอนนั้นเอง เซอร์ไพรส์ โลกรอดพ้นภัยพิบัติ วิกฤตผ่านพ้นไปแล้ว ดูเหมือนท้องฟ้าจะถอนหายใจด้วยความโล่งอกเพราะอากาศกลับเย็นและสงบลง ตามมาด้วยฤดูใบไม้ร่วงแสนสมบูรณ์แบบของฮาวาย มันคือช่วงเวลาของความสุขและของบางสิ่งที่คล้ายกับความอึมเอมใจ

แต่หลังจากนั้น ความกระวนกระวายใจก็เสียดแทงขึ้นมา คืบหนึ่ง ผมวางขวดเบียร์ลงบนเคาน์เตอร์บาร์และหันไปหาบาร์เตอร “ฉันว่าถึงเวลาที่จะต้องไปจากสวรรค์แล้วละเพื่อน”

ผมไม่ได้ยื่นข้อเสนอให้เขาอย่างจริงจังอะไรนัก ผมคิดว่ามันไม่จำเป็นเพราะเห็นได้ชัดอยู่แล้วว่า นี่คือเวลาที่เหมาะที่สุดที่จะหันกลับไปทำตามแผนการเดิมเสียที แต่บาร์เตอรก็กลับทำหน้าย่นและลูบคาง “โธ่ ไม่รู้สิ บัค”

เขาได้เจอกับสาวคนหนึ่ง เธอเป็นสาวน้อยชาวฮาวายหน้าตาสวย ขาววสันีน้ำตาลและดวงตาสีดำขลับ เหมือนกับสาว ๆ ที่ต้อนรับเราตอนมาถึงสนามบิน สาว ๆ ที่ผมได้แต่ฝันถึงโดยที่ไม่เคยได้มีข้างกาย บาร์เตอรอยากจะอยู่ที่นั่นต่อแล้วผมจะขัดเขาได้อย่างไรล่ะ

ผมบอกเพื่อนว่าผมเข้าใจ แต่ก็อดใจเสียไม่ได้ ผมออกมาจากบาร์และเดินเล่นไปตามแนวชายหาดเป็นระยะทางพอสมควร เกมจบแล้ว ผมบอกตัวเอง

ครั้งสุดท้ายที่ผมอยากจะทำคือการเก็บข้าวของแล้วกลับออริกอน แต่ผม

⁵เมืองปอมเปอี (Pompeii) นครโรมันโบราณที่ถูกลาวาที่ปะทุจากภูเขาไฟเวซุเวียสไหลลงมาถล่มทับจนทำให้ทั้งเมืองถูกฝังอยู่ใต้ดิน เป็นโศกนาฏกรรมที่มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันถูกขุดค้นพบทางตอนใต้ของประเทศอิตาลี (ผู้แปล)

ก็ไม่อยากจะเดินทางไปรอบโลกตามลำพังเหมือนกัน กลับบ้านเถอะ เสียงแผ่วๆ ในใจของผมบอก ทางานปกติทำ เป็นคนปกติ

แต่ทันใดนั้น ผมก็ได้ยินอีกเสียงหนึ่งดังแผ่วขึ้นและมันฟังดูเข้าอกเข้าใจ ไม่แพ้กัน อย่า อย่าเพิ่งกลับบ้าน ไปต่อ อย่าหยุด

วันต่อมาผมยืนโบลาออกจากงานล่วงหน้าเป็นเวลาสองอาทิตย์ “แยจ้ง บัค” เจ้าหน้าที่คนหนึ่งบอกกับผม “นายเป็นนักขายที่มีอนาคตนะ” “ไม่จริงหรอกครับ” ผมพิมพ์ตอบ

บ่ายวันนั้น ผมซื้อตัวเครื่องบินแบบไม่กำหนดวันจากตัวแทนการท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ถัดจากที่ทำงานไปไม่กี่บล็อก ตัวนี้สามารถใช้กับสายการบินอะไรก็ได้และ จะเดินทางไปที่ไหนก็ได้ภายในระยะเวลาหนึ่งปี มันคล้ายๆ กับตั๋วรถไฟพายุเรล^๖ แต่เป็นการเดินทางทางอากาศ จากนั้นในวันขอบคุณพระเจ้า ปี 1962 ผม ก็เหวี่ยงเป้ขึ้นหลังและจับมือกับคาร์เตอร์ “บัค” เขาเอ่ย “อย่าให้ใครเอาเปรียบ ได้นะ”

กับตันตกทายผู้โดยสารเป็นภาษาญี่ปุ่น เร็วปรือและผมเริ่มเหวี่ยงแตก ผมมองลอดหน้าต่างไปยังวงกลมสีแดงเพลิงตรงปีกเครื่องบิน แม่แฮทฟิลด์ พุดถูกแล้ว ผมคิด เราเพิ่งจะทำสงครามกับคนพวกนี้ไปเอง ทั้งที่เกาะกอร์เร- คีเตอร์^๗ การเดินมรณะบาตาอาน^๘ การสังหารหมู่หนานกิง และตอนนี้ผมกำลัง เดินทางไปที่ญี่ปุ่นเพื่อหาแสวงหาโอกาสทางธุรกิจนั่นหรือ

ความคิดบ้าๆ จริงๆ แล้วผมอาจจะบ้าก็ได้

และถ้าเป็นอย่างนั้นละก็ คงรักษาไม่ทันแล้ว เครื่องบินขึ้นจากรันเวย์ เครื่องยนต์ส่งเสียงอยู่เหนือหาดทรายละเอียดของฮาวาย ผมมองลงไปเบื้องล่าง ในขณะที่ภูเขาไฟบนเกาะดูเล็กลงเรื่อยๆ ไม่มีทางให้หันหลังกลับแล้ว

^๖ ตัวสำหรับขึ้นรถไฟด่วนพิเศษที่ให้บริการภายใน 28 ประเทศในทวีปยุโรป (ผู้แปล)

^๗ Corregidor เกาะแห่งหนึ่งในเขตประเทศฟิลิปปินส์ เป็นป้อมปราการปกป้องอ่าวมะนิลาจากการ รุกรานของกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (ผู้แปล)

^๘ Bataan Death March เป็นเหตุการณ์เมื่อครั้งที่กองกำลังญี่ปุ่นเคลื่อนย้ายเชลยชาวอเมริกันและ ฟิลิปปินส์ราว 60,000 - 80,000 คน โดยตั้งต้นที่เมืองบาตาอานและมุ่งหน้าไปยังค่ายโอดอนเนล ระหว่างทาง มีเชลยล้มตายลงเป็นจำนวนมาก (ผู้แปล)

ด้วยความที่วันนั้นเป็นวันขอบคุณพระเจ้า อาหารบนเครื่องจึงเป็นไปอย่างยัดไส้พร้อมซอสแครนเบอร์รี่ และเมื่อปลายทางของเราคือญี่ปุ่น จึงมีทูนาสด ชูปมิโสะ และสาเกร้อนเสิร์ฟด้วย ผมกินทุกอย่างพร้อมๆ กับอ่านหนังสือที่ยัดใส่มาในเป้ มีเรื่อง *เดอะแคทเชอร์อินเดอะไร*⁹ กับเรื่อง *เนกเกด ลันช์*¹⁰ ผมรู้สึกอินกับตัวละครโฮลเดน คอลฟิลด์ วัยรุ่นผู้แสวงหาว่าตัวเองเป็นใครบนโลกใบนี้มาก แต่ผมกลับไม่เข้าใจงานของเบอร์โรส ซึ่งก็คือเนกเกด ลันช์เลย พ่อค้าขายขยะไม่ได้ขายสินค้าให้ลูกค้า แต่ขายลูกค้าให้กับสินค้าของเขาต่างหาก

ด้วยความที่มันยากเกินจะเข้าใจ ผมจึงพลอยกลับไป พอตื่นมาอีกที เครื่องบินก็กำลังลดระดับลงอย่างรวดเร็วแล้ว เมืองโตเกียวที่ส่องประกายอยู่เบื้องล่าง ยิ่งย่นกินชายิ่งมองดูเหมือนต้นคริสต์มาส

แต่ในขณะที่กำลังนั่งรถไฟที่โรงแรม ผมกลับมองเห็นแต่ความมืดมิดพื้นที่ขนาดใหญ่ในเมืองเต็มไปด้วยคราบน้ำมันสีดำ “สงคราม” คนขับแท็กซี่บอกกับผม “หลายตึกยังระเบิดอยู่เลย”

หลายต่อหลายคืนในช่วงฤดูร้อนปี 1944 เครื่องบินบี-29 ซุปเปอร์ฟอร์เทสของสหรัฐอเมริกาหลายลำได้ทิ้งระเบิดหนัก 750,000 ปอนด์ลงมา ระเบิดส่วนใหญ่บรรจุน้ำมันเบนซินและเจลไวไฟ อาคารบ้านเรือนในโตเกียว หนึ่งในเมืองที่ใหญ่ที่สุดในโลกนั้นสร้างขึ้นจากไม้ ระเบิดที่ถูกทิ้งลงมาจึงทำให้เกิดพายุเพลิงขึ้น คนราวสามหมื่นคนถูกย่างสดทันที มีคนเสียชีวิตมากกว่าจำนวนคนที่ล้มตายที่อิโรชิมาด้วยซ้ำ ยังมีอีกกว่าล้านคนที่บาดเจ็บสาหัสสาหัสยดสยอง และเกือบ 80 เปอร์เซ็นต์ของอาคารบ้านเรือนก็สลายกลายเป็นควัน เป็นเวลาเนิ่นนานทีเดียวที่ทั้งผมและคนขับแท็กซี่ไม่ได้พูดอะไรออกมา เพราะไม่มีอะไรที่จะต้องพูด

ในที่สุดคนขับก็หยุดรถตามที่อยู่ที่เขียนในสมุดของผม มันเป็นโรงแรมทึมๆ แห่งหนึ่ง อันที่จริงยิ่งกว่าทึมด้วยซ้ำ ผมจองห้องพักผ่านทางอเมริกันเอกซ์เพรสโดยที่ไม่ได้เห็นภาพก่อน ตอนนั้นผมรู้แล้วว่าตัวเองทำพลาด ผมเดินตัดข้ามฟุตปาธตะปุมตะป้าเข้าไปในตึกที่ดูจวนเจียนจะพัง

หญิงชราชาวญี่ปุ่นด้านหลังเคาน์เตอร์ต้อนรับโค้งให้ผม ผมเพิ่งมองเห็น

⁹ *The Catcher in the Rye*

¹⁰ *Naked Lunch*

ในตอนนั้นว่า เธอไม่ได้กำลังโง่ให้ผม แต่เธอมีพลังที่งุ่มตามวัยเหมือนกับต้นไม้ที่รอดพ้นจากพายุหลายต่อหลายลูก เธอค่อยๆ นำผมไปที่ห้องพัก ซึ่งอันที่จริงแล้วเรียกว่ากล่องน่าจะเหมาะกว่า ในห้องมีแค่เสื่อหาหามและโต๊ะเล็กๆ หนึ่งตัวเท่านั้น ผมไม่สนใจหรอก ผมแทบจะไม่ได้สังเกตด้วยซ้ำว่าเสื่อหาหามบางกรอบแคไหน ผมโค้งให้กับหญิงชราหลังงุ่มคนนั้น และกล่าวราตรีสวัสดิ์ *โอเยะสุมิ นะไซ* ก่อนจะขดตัวนอนบนเสื่อและหลับไป

หลายชั่วโมงต่อมา ผมตื่นขึ้นในห้องที่สว่างไสว ผมคลานไปที่หน้าต่าง ดูเหมือนว่าผมจะอยู่ในเขตอุตสาหกรรมสักแห่งบริเวณชานเมือง มีแต่ท่าเรือและโรงงานอุตสาหกรรมเต็มไปหมด เขตนี้จะต้องเป็นเป้าหมายหลักของเครื่องบิน-29 แน่ๆ เพราะไม่ว่าจะมองไปทางไหนก็มีแต่ความเปลี่ยวร้าง อาคารบ้านเรือนร้าวและหักพัง แถวอาคารหลายๆ แถวกลายเป็นเพียงพื้นราบเรียบ ไม่มีอะไรเหลือเลย

โชคดีที่พ่อของผมพอรู้จักคนที่โตเกียวยูบ้าง ซึ่งในจำนวนนั้นก็มียุโรปอเมริกาคนที่สำนักงานขายอยู่ในเน็ตเวิร์กอินเตอร์เนชั่นแนลด้วย ผมนั่งแท็กซี่ไปที่นั่นและทุกคนต้อนรับผมเหมือนกับเป็นคนในครอบครัว พวกเขาหากาแฟและขนมปังม้อเซให้ผมกิน และพอผมบอกว่าเมื่อคืนนอนที่ไหน พวกเขา ก็หัวเราะกันใหญ่ จากนั้นก็จองโรงแรมที่สะอาดๆ ให้ผม แล้วก็จัดรายชื้อร้านอาหารดีๆ ให้ด้วย

แล้วนี่มาทำอะไรที่โตเกียวกันล่ะ ผมบอกพวกเขาว่ากำลังเดินทางรอบโลก และเล่าเรื่อง *ความคิดบ้าๆ* ให้ฟังด้วย “หา” พวกเขาไม่ค่อยเห็นด้วยและแอบกลอกตา จากนั้นก็พูดถึงจีโอบลัดประจำการสองคนที่ทำนิตยสารชื่อ *อิมพอร์เตอร์* “ก่อนที่จะบ่มบ้ามทำอะไรไป คุยกับคนที่ *อิมพอร์เตอร์* ก่อน” พวกเขาบอก

ผมสัญญาว่าจะทำตามที่พวกเขาบอก แต่ก่อนอื่นเลย ผมอยากจะออกไปชมเมือง

หนังสือแนะนำและกล้องมินอลตา รุ่นมาตรฐานของผมพร้อมอยู่แล้ว ผมแวะไปยังสถานที่สำคัญๆ ไม่กี่แห่งที่รอดพ้นจากไฟสงคราม อย่างเช่นวัด

และศาลเจ้าเก่าแก่ ผมใช้เวลาหลายชั่วโมงนั่งบนม้านั่งในสวนที่มีกำแพงล้อมรอบ และอ่านเรื่องราวของศาสนาหลักในประเทศญี่ปุ่น นั่นก็คือพุทธและชินโต ผมรู้สึกทิ้งไปกับแนวคิดเรื่อง *เคนโซ* หรือซาโตริ ซึ่งก็หมายถึงภาวะรู้แจ้งที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน สว่างวาบ คล้ายๆ กับหลอดไฟที่อยู่ในกล่องมินอลตาของผม ผมชอบความคิดนี้ และอยากจะบรรลุซาโตริบ้าง

แต่ก่อนที่จะทำแบบนั้นได้ อันดับแรกผมต้องเปลี่ยนวิถีของตัวเองทั้งหมด ผมเป็นนักคิดแบบเส้นตรง ซึ่งตามแนวคิดแบบเซนนั้น การคิดแบบเป็นเส้นตรงเป็นเพียงแค่สิ่งจอมปลอมและเป็นหนึ่งในสิ่งที่ทำให้เราไม่มีความสุข เช่นเชื่อว่าความจริงไม่ได้เป็นเส้นตรง ไม่มีอนาคต ไม่มีอดีต มีแต่ปัจจุบัน

ดูเหมือนว่าในทุกๆ ศาสนา ตัวตนคืออุปสรรค คือศัตรู แต่เซนประกาศว่า ตัวตนนั้นไม่มีอยู่จริง มันเป็นเพียงแค่ภาพลวงตา ความเพ้อฝัน และความยึดติดต่อการมีอยู่ของตัวตนของพวกเรานั้น ไม่ได้แค่ทำให้ชีวิตสูญเปล่า แต่ยังทำให้ชีวิตสั้นลงด้วย ตัวตนคือเรื่องโกหกไร้ยางอาย ที่เราบอกกับตัวเองอยู่ทุกวัน ความสุขจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเรามองทะลุผ่านเรื่องหลอกลวงนี้และเปิดโปงมัน ท่านโดเกน อาจารย์เซนแห่งศตวรรษที่สิบสามกล่าวว่า *การเรียนรู้ตัวตน คือ การลืมเลือนตัวตน* เสียงภายนอก เสียงภายใน ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งเดียวกัน ไม่มีเส้นแบ่ง

โดยเฉพาะในการแข่งขัน เซนกล่าวว่า ชัยชนะจะเกิดขึ้นเมื่อเราลืมเลือนทั้งตัวเราและคู่แข่ง ซึ่งเป็นเพียงครึ่งเต็มเต็มของสิ่งเดียวกัน สิ่งเหล่านี้ถูกเขียนเอาไว้ชัดเจนในหนังสือเรื่อง *เซนแอนด์ดิอาร์ตออฟอาร์เชอรี*¹¹ *ความสมบูรณ์แบบในศิลปะการฟันดาบจะเกิดขึ้น...เมื่อหัวใจนั้นว่างเปล่าปราศจากความคิดคำนึงถึงฉันและเธอ ถึงคู่ต่อสู้และดาบของเขา ถึงดาบของเราและวิธีการการวัดแวงดาบ แม้กระทั่งความคิดถึงความว่างเปล่าก็หายไปจากตรงนั้น*

หัวของผมเริ่มหมุนตัวด้วยความงุนงง ถึงเวลาที่ต้องหยุดพัก โดยการไปยังสถานที่ที่ไม่มีความเป็นเซนอยู่ หรือจะว่าไปแล้วเป็นสถานที่ที่ขัดต่อความเป็นเซนมากที่สุดในญี่ปุ่น มันคืออาณาเขตที่ผู้คนให้ความสนใจอยู่แต่กับตัวเอง และตัวเองเท่านั้น สถานที่ที่วุ่นๆ ก็คือ ตลาดหุ่นโตเกียวกว๊ว ตลาดหุ่นโทโซตั้งอยู่ในตึก

¹¹ *Zen and the Art of Archery*

แบบโรมันประดับด้วยเสาคอลัมน์แบบกรีก เมื่อมองจากอีกฝั่งหนึ่งของถนนที่แห่งนี้แลดูเหมือนนคราที่เครื่องขรีมในเมืองเล็กๆที่แคนซัส แต่ทว่าภายในกลับเต็มไปด้วยความวุ่นวายสับสนอลหม่าน ผู้ชายเป็นร้อยโบกมือโบกไม้ ทั้งหัวตัวเอง กูตะโกน มันเหมือนกับห้องทำงานของคอร์เนลล์ แต่เลวร้ายยิ่งกว่า

ผมไม่อาจจะละสายตาได้เลย ได้แต่มองแล้วมองอีกและถามตัวเองว่านี่คือทั้งหมดหรือ จริงหรือ ผมก็เห็นคุณค่าของเงินมากพอๆกับผู้ชายที่อยู่ข้างๆ แต่ผมอยากให้ชีวิตผมมีอะไรมากกว่านี้

หลังจากออกจากโทโซ ผมก็ต้องการความสงบ จึงเดินทางไปยังย่านใจกลางเมืองและไปที่สวนของจักรพรรดิและจักรพรรดินีสมัยเมจิ ว่ากันว่าพื้นที่ตรงนี้มีพลังงานทางจิตวิญญาณอยู่มาก ผมนั่งลงอย่างครุ่นคิดและเคารพนบนอบตรงใต้ต้นแปะก๊วยที่แกว่งไกวไปมา ข้างๆประตูโทริอิ ผมอ่านเจอในหนังสือเก่าๆว่า ประตูโทริอิมักจะตั้งอยู่หน้าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นผมจึงนั่งอาบความศักดิ์สิทธิ์และสงบร่มเย็นอยู่ตรงนั้น พยายามที่จะดื่มด่ำกับมัน

เช้าวันต่อมาผมใส่รองเท้าวิ่งและออกวิ่งเหยาะๆไปยังซึกิจิ ตลาดปลาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่นี้เหมือนกับโทโซไม่มีผิด ยกเว้นแต่ว่าที่นี่มีกลิ่นที่จะเป็นหื่น ผมเผ่าดูชาวประมงชราเหลือที่ตัวเองจับมาได้ลงบนรถเข็นไม้และต่อรองกับพ่อค้าหน้าเลือด ในคืนนั้นผมนั่งรถบัสไปแถวทะเลสาบทางตอนเหนือของเทือกเขาฮาโกเนะ ที่นี้ได้สร้างแรงบันดาลใจให้กับกวีเซนผู้ยิ่งใหญ่มากมาย พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ท่านจะไม่สามารถเดินไปบนทางสายนั้นได้ จนกว่าท่านจะกลายเป็นทางนั้นเสียเอง ผมยืนตะลึงมองดูเส้นทางที่คดเคี้ยวจากทะเลสาบน้ำใสไปยังภูเขาฟูจิที่สูงระเรี่ยเมฆ มันคือทรงสามเหลี่ยมเหมาะเจาะที่ถูกห่อหุ้มด้วยหิมะ มองดูเหมือนภูเขาเมานต์สตุทท์ที่บ้านของผม ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า การปีนขึ้นภูเขาไฟฟูจิคือประสบการณ์ทางจิตวิญญาณอย่างหนึ่ง เปรียบเสมือนกับเป็นพิธีกรรมเฉลิมฉลอง และผมก็นึกอยากจะปีนขึ้นไปซะเดี๋ยวนี้เลย ผมอยากจะขึ้นไปให้ถึงกลุ่มเมฆนั้น แต่ผมตัดสินใจว่าจะรอก่อน ผมจะกลับมาอีกครั้งเมื่อมีเรื่องให้ฉลอง

ผมกลับไปโทเกียว และแวะไปที่สำนักงานนิตยสาร *อิมพอร์ตเตอร์* ผู้บริหารที่เป็นจีโอเก้ทั้งสองคนตัวใหญ่ล่ำบึกและยังดูท่าทางยุ่งเอาเสียมาก ๆ จนเหมือนว่าพวกเขาอาจจะตำราดเอาได้ที่ผมบังอาจบุกรุกเข้ามาและทำให้พวกเขาเสียเวลา ทว่าเพียงแค่นี้ไม่กี่นาที เปลือกภายนอกที่ดูน่าเกรงขามของพวกเขาก็มลายหายไป จนหมดสิ้น พวกเขาอบอุ่น เป็นมิตร และยินดีที่ได้พบคนจากบ้านเกิดของตัวเอง เราคุยกันเรื่องกีฬาซึ่งเป็นส่วนมาก คุณเชื่อไหมล่ะว่าทีมแยงกี้ชนะรวดอีกแล้ว วิลลี่ เมย์ส เป็นไบบ้าง ไม่ดีขึ้นเลย ใช่อแล้วครับ ไม่ดีเลย

จากนั้น พวกเขา ก็เล่าเรื่องตัวเองให้ผมฟัง

พวกเขาเป็นชาวอเมริกันกลุ่มแรกที่ผมเจอ ที่รักประเทศญี่ปุ่น การไปตั้งฐานอยู่ที่นั่นในระหว่างการเข้ายึดครองของกองทัพอเมริกาทำให้พวกเขาหลงใหลในมนตร์สะกดของวัฒนธรรม อาหาร และสาว ๆ ญี่ปุ่น เมื่อหมดวาระพวกเขาก็ไม่อาจทำใจยอมจากไปได้ ดังนั้นจึงตัดสินใจทำธุรกิจนำเข้านิตยสาร ในขณะที่ไม่มีใครที่ไหนคิดจะนำเข้าอะไรจากญี่ปุ่นเลย จะด้วยเหตุผลกลใดก็ตาม ธุรกิจของพวกเขาก็อยู่รอดมาได้เป็นเวลาสิบเจ็ดปีแล้ว

ผมเล่าเรื่อง *ความคิดบ้า ๆ* ของผมให้พวกเขาฟัง ซึ่งพวกเขาก็ฟังด้วยความสนใจ พวกเขาซังกาแฟและชวนให้ผมนั่งลง แล้วถามว่า มีรองเท้าญี่ปุ่นเจ้าไหนที่ผมสนใจจะนำเข้าเป็นพิเศษหรือเปล่า

ผมตอบไปว่าผมชอบไทเกอร์ รองเท้าคุณภาพดีที่ผลิตโดยบริษัทโอนิซึกะที่โกเบ ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในตอนใต้ของประเทศญี่ปุ่น

“ใช่ ใช่ เราเคยเห็นแล้ว” พวกเขาบอก

ผมบอกพวกเขาว่า ผมกะจะดิ่งไปที่นั่นและเจอกับคนที่โอนิซึกะแบบตัวเป็น ๆ

อดีตจีโอเก้ทั้งสองบอกกับผมว่า ถ้าอย่างนั้นผมก็ควรจะต้องเรียนรู้อะไรเล็กน้อย ๆ ในเรื่องการทำธุรกิจกับชาวญี่ปุ่นก่อน

พวกเขาบอกว่า “สิ่งสำคัญคือ อย่าเร่งรัด อย่าโผล่ไปแบบโหม่งกันทั่วไป พวกที่ชาวญี่ปุ่นเรียกว่าไกยีน ทั้งหยาบคาย เสี่ยงดั่ง ก้าวร้าว ไม่ยอมรับคำปฏิเสธ คนญี่ปุ่นไม่ค่อยชอบการตั้งหน้าตั้งตาขายแบบหนักหน่วง การเจรจาที่นี่จะออกไปในทางที่อ่อนโยนแต่ทรงพลัง ดูสิว่าอเมริกากับรัสเซียใช้เวลานาน

แค่ไหนในการเกลี้ยกล่อมฮิโรชิโตะให้ยอมแพ้ แล้วเห็นไหมว่าถึงแม้ว่าจะยอมแพ้และประเทศกลายเป็นกองเถาถ่านไปแล้ว เขาก็บอกกับประชาชนของตนเองว่าอะไร “สถานการณ์ของสงครามไม่ได้พัฒนาไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อญี่ปุ่น” นี่คือการฉ้อฉลแห่งความไม่ตรงไปตรงมา จะไม่มีใครปฏิเสธเธอตรงๆ ไม่มีใครพูดออกมาหรือว่า ไม่ แต่พวกเขาก็จะไม่พูดว่า ได้ เหมือนกัน พวกเขาจะพูดวากวน เป็นประโยคที่ไม่มีประธานหรือกรรมที่ชัดเจน อย่าเพิ่งใจเสีย แต่ก็อย่าได้กล้าเกินไปนัก เธออาจจะออกมาจากออฟฟิศของพวกญี่ปุ่น โดยคิดว่าตัวเองทำพัง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วพวกเขาพร้อมที่จะรับข้อเสนอก็ได้ หรือเธออาจจะออกมาและคิดว่าตัวเองปิดจ๊อบสำเร็จ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว เพิ่งจะถูกปฏิเสธไปหยกๆ เธอไม่มีทางรู้ได้เลย”

ผมขมวดคิ้ว แม้กระทั่งในสถานการณ์ที่ดีที่สุด ผมก็ไม่ได้เป็นนักเจรจาที่เก่งกาจอะไรอยู่แล้ว และตอนนี้ผมกำลังจะทำการเจรจาในบ้านพิศวงที่เต็มไปด้วยกระเจกกลอย่างนั้นหรือ ในที่ที่กฎเกณฑ์ปกติใช้ไม่ได้มันหรือ

หลังจากตีวืวชาชนงกันไปได้หนึ่งชั่วโมง ผมก็จับมือกับอดีตจีไอทั้งสองคนและบอกลา ผมรู้สึกว่าจะรอต่อไปไม่ได้และต้องลงมือทันทีในขณะที่คำพูดของพวกเขายังคงก้องในหัว จึงพุ่งตรงกลับไปโรงแรม โยนทุกสิ่งทุกอย่างลงในกระเป๋าดินทางใบเล็กและเป้ ก่อนจะโทรไปที่โอนิซึกะเพื่อทำการนัดหมาย

ช่วงบ่ายของวันนั้น ผมขึ้นรถไฟลงปลายทางใต้

ญี่ปุ่นมีชื่อเสียงในเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสะอาดไร้ที่ติ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม บทกวี เสื้อผ้า ชีวิตความเป็นอยู่ ทุกอย่างล้วนแล้วแต่บริสุทธิ์และเรียบง่ายแบบมินิมัลลิสต์ ไม่คาดหวังอะไร ไม่ค้นหาอะไร และไม่ไขว่คว้าอะไร บทกลอนของกวีชาวญี่ปุ่นผู้เป็นอมตะนั้นดูคล้ายกับผ่านการขัดเกลาครั้งแล้วครั้งเล่าจนมันส่องประกายราวกับไข่มุกบนดาดฟ้าซาโมไร หรือก่อนกรวดมนกลมไร้ที่ติในธารน้ำใสบนภูเขา

เมื่อเป็นแบบนี้ ผมจึงได้แต่สงสัยว่า ทำไมรถไฟไปเมืองโกเบถึงได้โลโครัก

บนพื้นเคลื่อนไปด้วยกระดาดหนังสือพิมพ์และกันบูท ที่นั้นก็เต็มไปด้วย

เปลือกสั้มและหนังสือพิมพ์เก่า ที่แย่งชิงไปกว่านั้นคือ ทุกตัวเต็มแน่น แทบจะไม่มีที่ให้นั่งด้วยซ้ำ

ผมเจอที่จับวางอยู่ตรงใกล้ๆ กับหน้าต่างและยืนโหนอยู่ตรงนั้นเจ็ดชั่วโมง ในขณะที่รถไฟเหาะไปเซมาและค่อยๆ คืบคลานผ่านหมู่บ้านในชนบท ผ่านฟาร์มที่ไม่ได้ใหญ่ไปกว่าสวนหลังบ้านขนาดมาตรฐานที่พอร์ตแลนด์ การเดินทางนั้นยาวนาน แต่ทั้งขาและความอดทนของผมก็ไม่ได้ยอมแพ้ เพราะว่าผมมีแม้แต่น้อยอยู่กับการทบทวนสิ่งที่อดีตใจโหดทั้งสองคนสอนมา

เมื่อถึงที่หมาย ผมก็เช่าห้องพักเล็กๆ ใน *เรียวกัง*¹² ราคาถูก เวลานัดหมายของผมกับโอนิซึกะคือรุ่งเช้าของวันพรุ่งนี้ ดังนั้นผมจึงล้มตัวลงนอนบนเสื่อทาหมิตันที่ แต่ก็ตื่นเต้นจนนอนไม่หลับ ผมพลิกตัวไปมาบนเสื่อแทบทั้งคืน ก่อนจะตื่นขึ้นอย่างเหนื่อยล้าในตอนเช้ามืดและจ้องมองเงาสะท้อนของตัวเองที่มิโปปะนาโถมและดวงตาขุ่นมัวในกระจก หลังจากโกนหนวดโกนเคราแล้ว ผมก็สวมสูทบุรุษ บราเธอร์สสีเขียวและพูดปลุกใจตัวเอง

นายมีความสามารถ นายมั่นใจ นายทำได้

นาย *ทำ*มันได้

แต่แล้ว ผมก็ไปผิดที่

ผมไปที่โรว์รูมของโอนิซึกะ ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงผมต้องไปที่ โรงงานของโอนิซึกะ...ที่อยู่อีกฟากหนึ่งของเมือง ผมเรียกแท็กซี่และรีบวิ่งไปที่นั่นอย่างบ้าคลั่ง และไปถึงหลังเวลานัดหมายครึ่งชั่วโมง กลุ่มผู้บริหารสี่คนรอพบผมอยู่ที่ล็อบบี้โดยไม่ได้มีท่าทีหงุดหงิดอะไรเลยสักนิด พวกเขาโค้ง ผมก็โค้ง ถือว่าก้าวไปได้หนึ่งก้าวแล้ว หนึ่งในนั้นก้าวออกมาและแนะนำตัวว่าชื่อเคน มียาซากิ เขาอยากจะทำผมเดินชมรอบๆ โรงงาน

นี่คือโรงงานรองเท้าแห่งแรกที่ผมเคยได้เข้าไปเห็น ทุกสิ่งทุกอย่างจึงดูน่าสนใจไปหมด และแทบจะเหมือนกับบทเพลง แต่ละครึ่งที่รองเท้าถูกขึ้นรูปแบบโลหะจะหล่นลงบนพื้นส่งเสียง *กร๊องกร๊อง* เป็นท่วงทำนอง เสียง *กร๊องกร๊อง* *กร๊องกร๊อง* นี้ดังขึ้นทุกๆ สองสามวินาที นี่คือนเสียงบรรเลงเพลงของบรรดาช่างรองเท้า

¹² ที่พักในญี่ปุ่นที่บริการห้องพักแบบญี่ปุ่นโบราณ บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกก่อนวัฒนธรรมดั้งเดิมของญี่ปุ่น (ผู้แปล)

เหล่าผู้บริหารเองก็ดูเหมือนจะสนุกไปด้วย พวกเขาเฝ้าให้ผมและหันไปยิ้มให้กันเอง

เราเดินผ่านแผนกบัญชี ทุกคนในห้องทั้งชายและหญิงหลุดลุ่ยจากเก้าอี้และโค้งคำนับโดยพร้อมเพรียงกัน มันคือการแสดงท่าที *เคอิ* หรือความเคารพต่อนักธุรกิจชาวอเมริกันผู้มั่งคั่ง ผมอ่านเจอว่าคำว่า “ไทคูน (tycoon)” ซึ่งแปลว่านักธุรกิจผู้มั่งคั่งในภาษาอังกฤษนั้น มาจากคำว่า *ไทกุน (taikun)* ในภาษาญี่ปุ่น ซึ่งหมายถึง “เจ้าแห่งสงคราม” ผมไม่รู้ว่าจะตอบรับ *ท่าทีเคอิ* ของพวกเขาอย่างไร การจะโค้งหรือไม่โค้งเป็นปัญหาเสมอในญี่ปุ่น ผมส่งยิ้มน้อยๆ และโค้งตัวลงไปครึ่งหนึ่ง ก่อนจะเดินต่อไป

ผู้บริหารเล่าให้ฟังว่า พวกเขาผลิตรองเท้าได้เดือนละหนึ่งหมื่นห้าพันคู่ “น่าประทับใจ” ผมพูดออกไปโดยที่ไม่รู้นั้นหมายถึงมากหรือน้อย พวกเขาพาผมเข้าไปในห้องประชุมและบอกให้นั่งลงบนเก้าอี้ตรงหัวโต๊ะกลมยาว มีใครสักคนพูดว่า “คุณไนต์ ตรงนี้ครับ”

ที่นั่งอันทรงเกียรติ *เคอิ* มากขึ้นไปอีกชั้น พวกเขาเองต่างก็นั่งลงรอบๆ โต๊ะและจัดเก้าอี้ให้ตรงก่อนจะจ้องมองมาที่ผม ช่วงเวลาแห่งความจริงได้มาถึงแล้ว

ผมชักซ้อมจากนืออยู่ในหัวมาหลายครั้ง เหมือนกับที่ผมซ้อมก่อนลงแข่งทุกครั้งก่อนหน้าที่เสียงปืนให้สัญญาณออกตัวจะดังขึ้น แต่ตอนนี้ผมรู้แล้วว่านี่ไม่ใช่การแข่งขัน มีแรงกระตุ้นโดยสัญชาตญาณอย่างหนึ่งที่ทำให้เราเปรียบเทียบทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นชีวิต ธุรกิจ และการผจญทุกรูปแบบเข้ากับการแข่งขัน แต่การเปรียบเทียบนั้นมักจะไม่ถูกต้อง มันไม่ได้ช่วยอะไรคุณมากนัก

ผมจำไม่ได้เลยว่าอยากจะทำอะไรหรือแม้กระทั่งว่ามาที่นี่ทำไม ผมจึงหายใจเข้าเร็วๆ หลายครั้ง ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับการเผชิญหน้ากับโอกาสในครั้งนี้ ทุกสิ่งจริงๆ ถ้าผมไม่ทำ ถ้าผมพลาด ผมจะถูกพิพากษาให้กลับไปทำงานขายสารานุกรม หรือกองทุนรวม หรือไม่ก็ขยะอย่างอื่นที่ผมไม่ได้ชอบเลยสักนิดไปตลอดชีวิต ผมจะทำให้พ่อแม่ โรงเรียน และบ้านเกิด รวมถึงตัวผมเองผิดหวัง

ผมมองไปที่ใบหน้ารอบๆ โต๊ะ ตลอดเวลาที่ผมจินตนาการถึงฉากนี้ มีสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผมได้หลงลืมไป นั่นก็คือ ผมไม่ได้คิดมาก่อนว่าสงครามโลก

ครั้งที่สองมีผลอย่างไรกับคนในห้องนี้ สงครามอยู่ตรงนั้น อยู่ข้างๆเรา คั่นอยู่ตรงกลาง จึงทำให้ทุกคำที่เราพูดออกไปล้วนแล้วแต่มีความหมายแอบแฝง สวัสดิ์ยามคำคืนครับทุกคน คืนนี้เรามีข่าวดี!

แต่ในขณะเดียวกัน สงครามก็ไม่ได้อยู่ตรงนั้น ชาวญี่ปุ่นได้ทิ้งสงครามไว้เบื้องหลังอย่างหมดจด ด้วยความยืดหยุ่น การยอมจำนนรับความพ่ายแพ้ อย่างราบคาบ และการสร้างชาติบ้านเมืองขึ้นใหม่อย่างองอาจ ไม่เพียงเท่านั้น ผู้บริหารในห้องประชุมนี้ก็ยังเป็นคนหนุ่มเหมือนๆกับผม และดูเหมือนพวกเขาจะรู้สึกว่ สงครามไม่ได้เกี่ยวอะไรกับพวกเขาเลยสักนิด

แต่ว่า พ่อกับลุงของพวกเขาเคยพยายามจะฆ่าพ่อกับลุงของผม

แต่ว่า อดีตได้ผ่านพ้นไปแล้ว

แต่ว่า คำถามทั้งหมดเรื่องการชนะและแพ้ที่ครอบงำและสร้างความยุ่งยาก กับการเจรจาหลายต่อหลายครั้งนั้นจะยิ่งซับซ้อนขึ้นไปอีก เมื่อผู้ที่อาจจะชนะและผู้ที่จะแพ้เพียงจะมีส่วนร่วมในเพลิงสงครามระดับโลก แม้จะผ่านทางตัวแทนและทางบรรพบุรุษ

คลื่นแทรกซ้อนที่อยู่ภายในพวกนี้ ความสับสนวุ่นเกี่ยวกับสงคราม และสันติภาพนี้ ก่อให้เกิดเสียงพึมพำต่างๆในหัวของผมและความกระดากอายที่ผมไม่ได้เตรียมตัวรับมือมาก่อน นักแสวงหาความจริงในตัวผมอยากจะพูดถึงมัน แต่นักอุดมคติในตัวผมกลับผลักดันออกไป ผมกระแอมและเริ่มต้นพูด “สุภาพบุรุษทุกท่าน”

แต่ทว่าคุณมิยาซากิกลับขัดขึ้นซะก่อน “คุณไนต์ครับ คุณมาจากบริษัทอะไร” เขาถาม

“อ้อ ใช่ครับ นั่นเป็นคำถามที่ดี”

อะดรินาลินพุ่งสู่กระแสเลือดของผม ผมสัมผัสได้ถึงความต้องการที่จะหนี ความอยากที่จะออกวิ่งและหาที่กำบังหลบซ่อน นั่นทำให้ผมนึกไปถึงสถานที่ที่ปลอดภัยที่สุดในโลก ซึ่งก็คือบ้านของพ่อกับแม่ บ้านที่ถูกสร้างขึ้นเมื่อหลายทศวรรษก่อนโดยผู้มั่งอันจะกินและมีเงินมากกว่าพ่อและแม่ของผมหลายเท่า ดังนั้น ในบ้านจึงมีเรือนนอนสำหรับคนรับใช้อยู่ด้านหลัง และนั่นคือห้องนอนของผม ซึ่งผมตกแต่งมันด้วยการ์ตูนเบสบอล อัลบั้มเพลง โปสเตอร์ หนังสือทุกสิ่งทุกอย่างที่ผมบูชา นอกจากนั้น ตรงผนังด้านหนึ่งของห้อง ผมได้เอาริบบิ้น

สีน้ำเงินที่ได้จากการแข่งขันวิ่งไปแขวนไว้จนเต็ม นับเป็นสิ่งหนึ่งในชีวิตที่ผมภาคภูมิใจกับมันได้อย่างไม่อาย แล้วไหนะเธอ “บลูริบบอน”¹³ ผมโผล่ออกไป “ท่านสุภาพบุรุษครับ ผมเป็นตัวแทนของบลูริบบอนสปอร์ต จากเมืองพอร์ตแลนด์ รัฐออริกอน”

คุณมิยาซากิยิ้ม ผู้บริหารคนอื่นๆ ก็ยิ้ม มีเสียงพิมพ์ดังขึ้นรอบวง *บลูริบบอน บลูริบบอน บลูริบบอน* ผู้บริหารเอามือประสานกัน ทุกคนอยู่ในความสงบอีกครั้งและต่างก็หันกลับมาจ้องผม “เอาละ” ผมเริ่มต้นพูดอีกครั้ง “สุภาพบุรุษทุกท่าน ตลาดรองเท้าของอเมริกานั้นใหญ่โตมโหฬาร และส่วนมากยังไม่ถูกยัดครอง ถ้าโอชิซึกะสามารถเจาะตลาดนั้นได้ ถ้าโอชิซึกะสามารถพาไทเกอร์ไปอยู่ในร้านขายรองเท้าที่อเมริกาได้ และตั้งราคาเพื่อตัดราคาอาดิดาสที่นักกีฬาส่วนใหญ่ในอเมริกาใส่อยู่ตอนนี้ได้ มันจะกลายเป็นการลงทุนที่สร้างผลกำไรมหาศาล”

ผมยกเอาการพูดนำเสนองานที่สแตนฟอร์ดมาใช้แบบคำต่อคำ ทั้งข้อความและตัวเลขที่ผมใช้เวลาหลายต่อหลายอาทิตย์ในการค้นคว้าและจดจำ และนั่นทำให้ผมสามารถสร้างภาพว่าตัวเองคล่องแคล่วเชี่ยวชาญได้ ผมเห็นว่าบรรดาผู้บริหารต่างก็รู้สึกประทับใจ แต่เมื่อผมสิ้นสุดการนำเสนอ กลับมีแต่ความเงียบที่เสียดแทง และแล้วก็มีผู้ชายคนหนึ่งทำลายความเงียบขึ้น จากนั้นอีกคนหนึ่งก็ตามมา และที่นี้ทุกคนต่างก็พูดแข่งกันไปมาดังขรมด้วยน้ำเสียงตื่นเต้น พวกเขาไม่ได้กำลังพูดกับผม แต่คุยกันเอง

จากนั้น อยู่ดีๆ ทุกคนก็ลุกขึ้นและเดินออกจากห้องไปเฉยๆ

นี่เป็นธรรมเนียมการปฏิเสธ *ความคิดบ้าๆ* ตามแบบฉบับของชาวญี่ปุ่นหรือเปล่านะ ยืนขึ้นพร้อมกันและจากไปอย่างนี้เลยนะเธอ ผมได้สูญเสีย *เคอิ* ไปแล้วหรือ ผมควรออกไปจากที่นี่ไหม ผมควรจะทำอย่างไรดี ผมควรจะทำ... ไปซะดีไหม

แต่ผ่านไปเพียงแค่ไม่กี่นาทีพวกเขาก็กลับมา เอาภาพร่างกับตัวอย่างรองเท้ามาด้วย โดยคุณมิยาซากิเอาออกมาวางแผ่ตรงหน้าผม “คุณโนดะ” เขาพูด “พวกเราพูดถึงตลาดอเมริกากันมานานแล้วครับ”

¹³ Blue Ribbon แปลว่า ริบบิ้นสีน้ำเงิน (ผู้แปล)

“จริงเหอครับ”

“เราได้ส่งรองเท้ามาขายปล้ำเข้าไปขายที่อเมริกาแล้ว ตรงแถว เอ่อ ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือมั้งครับ แต่เราได้พูดคุยกันหลายต่อหลายครั้งถึงเรื่องที่จะส่งรองเท้ารุ่นอื่นไปยังที่อื่นๆ ในอเมริกาด้วย”

พวกเขาเอาไทเกอร์สามรุ่นที่แตกต่างกันให้ผมดู มีรองเท้าสำหรับออกกำลังกายซึ่งพวกเขาเรียกว่าลิมเบอร์อัป¹⁴ “ดีครับ” ผมบอก มีรองเท้าสำหรับกระโดดสูง ซึ่งพวกเขาเรียกว่า สปริงอัป¹⁵ “สวยดีครับ” ผมออกความเห็นและรองเท้าสำหรับกีฬาขว้างจักร ซึ่งพวกเขาเรียกว่า โทรว์อัป¹⁶

อย่าหัวเราะ ผมบอกตัวเอง อย่า...หัวเราะ

พวกเขาจุ่มผมด้วยคำถามมากมายเกี่ยวกับประเทศอเมริกา วัฒนธรรมของอเมริกาและความนิยมของผู้บริโภค รวมถึงรองเท้ากีฬาประเภทต่างๆ ที่วางขายในร้านขายอุปกรณ์กีฬาในอเมริกา พวกเขาถามว่าผมคิดว่าตลาดรองเท้าในอเมริกาใหญ่แค่ไหนและมันจะใหญ่ได้แค่ไหน ซึ่งผมตอบว่าอย่างมากที่สุดน่าจะอยู่ที่ 1 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งจนถึงทุกวันนี้ ผมก็ยังไม่รู้ว่าตัวเลขนั้นโผล่ขึ้นมาจากไหน พวกเขาเอนตัวฟังแก้อื้อ มองหน้ากันไปมาด้วยความประหลาดใจ ทันใดนั้นผมก็ต้องเป็นฝ่ายประหลาดใจเมื่อพวกเขาพยายามยื่นข้อเสนอให้กับผม “บลูริบบอน...สนใจ...จะเป็นตัวแทนขายไทเกอร์ไหม ในสหรัฐอเมริกา” “ครับ” ผมตอบ “ครับ สนใจแน่นอน”

ผมยกลิมเบอร์อัปขึ้นมา “รองเท้านี้ดี” ผมพูด “รองเท้าคู่นี้ ผมสามารถขายมันได้” ผมขอให้พวกเขาส่งตัวอย่างรองเท้านี้ไปให้ผมทันที ผมให้ที่อยู่และสัญญาว่าจะส่งขนาดมาให้เป็นจำนวนเงินห้าสิบลดอลลาร์

พวกเขายืนขึ้นและโค้งต่ำ ผมก็โค้งต่ำเหมือนกัน เราจับมือกันเขย่า ผมโค้งอีกครั้ง พวกเขาก็ด้วย เราทุกคนยิ้ม สงครามไม่เคยเกิดขึ้น เราเป็นหุ้นส่วนกัน เป็นพี่น้องกัน การพบปะที่ผมคาดว่าจะใช้เวลาเพียงแค่สิบห้านาทีนั้นกลับกินเวลาถึงสองชั่วโมง

จากอินชีกะผมพุ่งตรงไปที่สำนักงานอเมริกันเอกซ์เพรสที่ใกล้ที่สุดทันที

¹⁴ Limber Up

¹⁵ Spring Up

¹⁶ Throw Up

และสั่งจดหมายไปหาพ่อ ถึงพ่อ ด่วน ช่วยส่งรณานัดให้ห่าวร้อยดอลลาร์ถึงบริษัท
ไอชิเกะที่โกเบทันที

โธ่ๆ ฮี้ๆ...สิ่งประหลาดๆ กำลังเกิดขึ้น

เมื่อกลับไปโรงเรียน ผมก็เดินวนไปวนมารอบๆ เลือหาหาผม พยายามคิด
ตัดสินใจ ส่วนหนึ่งในใจของผมอยากจะพุ่งกลับไปออริกอนทันที เพื่อมารับ
ตัวอย่างรองเท้าพวกนั้น และเริ่มต้นธุรกิจใหม่ของผม

ขณะเดียวกันผมก็กำลังจะเป็นบ้าเพราะความโดดเดี่ยว ต้องตัดขาดจาก
ทุกสิ่งและทุกคนที่ผมรู้จัก เพียงแค่มองเห็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ไทม์ หรือ
นิตยสาร ไทม์ ก็ทำให้ผมรู้สึกจุ๋มในลำคอแล้ว ผมเป็นคนที่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว
เหมือนครุโซ¹⁷ ในโลกสมัยใหม่ ผมอยากจะกลับบ้านอีกครั้ง เตี้ยนี้เลย

แต่ถึงอย่างนั้น ผมก็ยังรุ่มร้อนไปด้วยความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับโลก
ใบนี้ ผมยังอยากเห็นและยังอยากสำรวจอยู่

ในที่สุด ความอยากรู้อยากเห็นก็เป็นฝ่ายกำชัยชนะ

ผมไปที่ฮ่องกงและเดินไปตามถนนที่บ้าคลั่งวุ่นวาย รู้สึกหวาดกลัวเมื่อ
ได้เห็นภาพขอลานที่แขนงุดชาๆ ชายชราคุกเข่าอยู่ท่ามกลางขยะสกปรก
ข้างๆ เด็กกำพร้าที่ร้องขอความเมตตา ชายชราพวกนั้นเป็นไป แต่พวกเด็กๆ นั้น
ร้องให้แล้วพร่ำพูดซ้ำๆ ว่า เฮ้ คนรวย เฮ้ คนรวย เฮ้ คนรวย จากนั้นพวกเขา
ก็พากันร้องคร่ำครวญหรือไม่ก็ตบตีพื้น แต่ถึงแม้ว่าผมจะยกเงินให้จนหมด
กระเป๋าสตางค์ เสียงร้องนั้นก็ยังคงดังต่อไป

ผมเดินทางไปแถบซานเมือง ปีนขึ้นไปบนยอดวิกตอเรียพีค และจ้อง
มองออกไปยังประเทศจีนที่อยู่ไกลๆ สมัยเรียนในมหาวิทยาลัย ผมเคยอ่าน
คำสอนของขงจื้อ ชายที่ย้ายภูเขาได้เริ่มต้นจากการขนหินก้อนเล็กๆ ออกไป
และตอนนั้นผมก็เกิดความรู้สึกที่แรงกล้าว่า ผมยังไม่เคยมีโอกาสดำเนินภูเขา
ลูกที่ว่ามันมาก่อนเลย ผมยังไม่เคยเข้าไปใกล้ดินแดนลึกลับที่มีกำแพงกันนั้นมาก่อน
และมันทำให้ผมรู้สึกเศร้าอย่างบอกไม่ถูก มันทำให้ผมรู้สึกไม่สมบูรณ์

¹⁷ Robinson Crusoe ตัวละครเอกในนิยายของแดเนียล ดีโฟ ซึ่งติดเกาะร้างอยู่ถึง 36 ปี

ผมไปที่ฟิลิปปินส์ ที่นั่นบ้าคลั่งและวุ่นวายพอๆกับฮ่องกง แต่คนยากจนมากกว่าถึงสองเท่า ผมเคลื่อนไปอย่างช้าๆเหมือนอยู่ในฝันร้ายไปตามถนนหนทางในมะนิลา ผ่านฝูงชนที่มากมายเกินจะนับได้และการจราจรที่คับคั่งไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อไปยังโรงแรมที่นายพลแมคอาร์เธอร์¹⁸ เคยใช้เป็นที่พักในสมัยที่มาประจำการที่นี่ ผมชื่นชมนักรบผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย ตั้งแต่อะเล็กซานเดอร์มหาราช¹⁹ ไปจนถึงจอร์จ แพตตัน²⁰ ผมเกลียดสงคราม แต่ผมรักจิตวิญญาณการเป็นนักรบ ผมเกลียดดาบ แต่ผมรักซามูไร และในบรรดาชายนักสู้ผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ทั้งหมด ผมคิดว่าแมคอาร์เธอร์น่าสนใจที่สุด เขาสวมแว่นเรย์แบนและคาบกล้องยาสูบคอร์นคอป ชายผู้ที่ไม่เคยขาดความมั่นใจ และด้วยความเป็นนักวางแผนที่ยอดเยี่ยมและนักงูใจชั้นครู เขาจึงได้รับหน้าที่เป็นประธานโอลิมปิกของสหรัฐอเมริกา แล้วผมจะไม่รักเขาได้อย่างไรละ

แน่นอนว่าเรามีข้อบกพร่องที่สำคัญอยู่และเขาเองก็รู้ดี เขาพูดอย่างคนรู้ดีว่า *คนจะจดจำคุณจากกฎที่คุณแหก*

ผมอยากจะทำพักในห้องสวิตที่เขาเคยพัก แต่ผมไม่มีเงินมากพอ

สักวันหนึ่ง ผมสาบานกับตัวเอง วันหนึ่งผมจะกลับมา

ผมเดินทางไปที่กรุงเทพฯ นั่งเรือหางยาวไปตามคลองสีหม่นไปยังตลาดกลางแจ้งที่ดูเหมือนภาพวาดของเฮียโรนิมัส บอส²¹ ในแบบฉบับไทย ผมกินหมกผลไม้ และผักที่ไม่เคยเห็นมาก่อนในชีวิตและจะไม่ได้เห็นอีกแล้ว ผมเดินหลบหลีกรถลาก รถมอเตอร์ไซด์ ตุ๊กๆ และช้าง ไปยังวัดพระแก้วเพื่อชมหนึ่งในรูปปั้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในเอเชีย นั่นก็คือ พระพุทธรูปอายุหกร้อยปีที่สลักจากหยกขนาดยักษ์ทั้งชิ้น ขณะที่ยืนอยู่ต่อหน้าพระพุทธรูปที่มีใบหน้านิ่งสงบนั้น ผมก็ถามว่า *ทำไมผมถึงมาที่นี่ ผมมีเป้าหมายอะไร*

¹⁸ Douglas MacArther นายพลผู้บัญชาการกองทัพอเมริกาในฟิลิปปินส์ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (ผู้แปล)

¹⁹ Alexander the Great กษัตริย์กรีกแห่งมาซิโดเนีย ผู้พิชิตดินแดนต่างๆ และแผ่ขยายอาณาจักรออกไปอย่างกว้างไกล (ผู้แปล)

²⁰ George Patton เจ้าหน้าที่อาวุโสประจำกองทัพอเมริกา ซึ่งบัญชาการกองทัพอเมริกาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (ผู้แปล)

²¹ Hieronymus Bosch จิตรกรเอกสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาชาวเนเธอร์แลนด์ ผลงานของเขาสะท้อนความลึกลับเหลวทางจริยธรรมของมนุษย์ ด้วยการใชภาพปิศาจ มนุษย์ครึ่งสัตว์ และสิ่งน่ากลัวอื่นๆ เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ที่ยากต่อการตีความ (ผู้แปล)

ผมรอคอย

ไม่มีอะไรเกิดขึ้น

หรือบางที ความเสียใจจะเป็นคำตอบก็ได้

ผมไปที่เวียดนาม ที่ซึ่งท้องถนนเต็มไปด้วยทหารอเมริกันและความหวาดกลัว ทุกคนรู้ว่าสงครามกำลังจะเกิดขึ้นและมันจะต้องนำเกลียดน่ากลัวและแตกต่างกันไปจากครั้งก่อนๆ มาก มันอาจจะเป็นสงครามแบบในหนังสือของลูอิส แครร์รอล²² ที่ทหารอเมริกันจะประกาศว่า เราจำเป็นต้องทำลายหมู่บ้านเพื่อรักษามันเอาไว้ ก่อนวันคริสต์มาส ปี 1962 ผมก็เดินทางไปถึงกัลกัตตาและเข้าพักในห้องที่มีขนาดพอๆ กับโรงศพ ไม่มีเตียง ไม่มีเก้าอี้ เพราะเนื้อที่ไม่พอมีกี่แต่เปลญวนแขวนอยู่เหนือหลุมที่เต็มไปด้วยฟอง มันคือลัมนั่นเอง และภายในไม่กี่ชั่วโมงผมก็ล้มป่วย น่าจะเป็นเพราะเชื้อไวรัสในอากาศหรือไม่ก็อาหารเป็นพิษ เป็นเวลาหนึ่งวันเต็มที่ผมคิดว่าตัวเองอาจจะไม่รอด ผมรู้ว่าตัวที่กำลังจะตาย

แต่จะด้วยอะไรก็ตาม ผมหายป่วยและบังคับตัวเองให้ลุกขึ้นจากเปลญวนจนได้ วันต่อมาผมเดินโซซัดโซเซเคียงข้างผู้แสวงบุญกว่าพันคนและลิงคักคัลลีหรืออีกหลายสิบตัวไปตามบันไดที่แสนจะชันของวัดพาราณสีซึ่งมุ่งตรงสู่แม่น้ำคงคาที่ร้อนระอุและเป็นฟองเดือด พอเดินลงไปจนน้ำถึงระดับเอว ผมก็เงยหน้าขึ้นมองรอบๆ นั้นภาพหลอนหรือเปล่า ไม่ นั่นงานศพ จัดขึ้นตรงกลางแม่น้ำอันที่จริงแล้วมีหลายงานเลยก็เดียว ผมเฝ้ามองญาติพี่น้องผู้มาร่วมงานเดินลุยเข้าหากระแสน้ำและวางร่างบุคคลอันเป็นที่รักลงเหนือกองฟืน ก่อนจะจุดไฟ ในขณะที่ห่างออกไปไม่ถึงยี่สิบหลา คนอื่นๆ กำลังอาบน้ำอย่างสงบ นอกจากนั้นยังมีคนที่กำลังดับกระหายด้วยน้ำจากแหล่งเดียวกันนี้ด้วย

คัมภีร์อุปนิษัต²³ ได้เขียนไว้ว่า นำพาข้าจากความลวงไปสู่ความจริง ดังนั้นผมจึงหลีกหนีจากความลวงมายังที่นี่ ผมบินไปที่การชุมนุมและไต่ขึ้นกำแพงชาวสะอาดแห่งหิมาลัยทันที ในระหว่างทางลงมาผมแวะที่โจก²⁴ ซึ่งคลาคล่ำ

²²Lewis Carroll นักเขียนชาวอังกฤษ ผู้แต่งนวนิยายเรื่อง *อลิซในแดนมหัศจรรย์* และ *อลิซในเมืองกระจก* (ผู้แปล)

²³คัมภีร์อุปนิษัต คือ คัมภีร์ของศาสนาฮินดู (ผู้แปล)

²⁴โจก (Chowk) ลานนอกประตูสี่ขนาดเล็กกลางเมืองในประเทศเนปาล (ผู้แปล)

ไปด้วยผู้คนและลองกินเนื้อควายดิบๆ ผมสังเกตเห็นว่าชาวทิเบตใน โจ๊ก แห่งนั้น ต่างก็ใส่รองเท้าบู๊ตทำจากขนแกะสีแดงและผ้าสักหลาดสีเขียว ตรงหัวรองเท้า เป็นไม้กระดกงอนขึ้น เหมือนนกวิ่งที่อยู่บนเลื่อนหิมะ ในตอนนั้นผม สังเกต รองเท้าของทุกคน

ผมเดินทางกลับไปอินเดียและใช้เวลาในคืนก่อนวันขึ้นปีใหม่เดินลัดเลาะ ไปตามถนนของเมืองบอมเบย์ หลบหลีกแม่วัวและพ่อวัวเขยาวไปมา ผมเริ่ม มีอาการปวดหัวไมเกรนอย่างหนัก เพราะเสียงและกลิ่น สีสนและสายตา ที่จ้องมองมาอย่างซึ้งซึ้ง ผมเดินทางต่อไปที่เคนยาและนั่งรถบัสเข้าไปในป่า เป็นระยะทางไกลพอสมควร บรรดานกกระจอกเทศัยักษ์พยายามจะวิ่งแซงรถ และนกกระสาตัวเท่าวัวกระทิงก็ร่อนผ่านหน้าต่างไปแบบเห็นจะจะ และทุกครั้ง ที่คนขับจอดรถกลางทางเพื่อรับนักรบชนเผ่ามาไซ ลิงบาบูตัวหนึ่งหรือไม่กี่สองตัว จะพยายามขึ้นมานบนรถ คนขับและนักรบช่วยกันไล่เจ้าบาบูลงไปด้วยมีด มาเชอเต้²⁵ ก่อนที่มันจะยอมก้าวลงจากรถ เจ้าลิงมักจะเหลียวกลับมามองและ ส่งสายตาราวกับว่าเกียติของพวกมันได้ถูกย่ำยี ผมคิดในใจว่า ถ้ามันเป็น เพราะผม ก็ขอโทษด้วยนะคุณตา

ผมไปที่โคโร เพื่อไปยังที่ราบสูงเมืองกิช่า ผมยืนอยู่ข้างชนร่อนกลาง ทะเลทรายและอยู่ที่ถูกประดับประดาด้วยผ้าไหมของพวกเขาดตรงฐานของสฟิงซ์ ด้วยยักษ์ พวกเราต่างก็หยิตามองขึ้นไปยังดวงตาที่เบิกกว้างอยู่ตลอดกาลคูนั่น แสงอาทิตย์ลาดหนักลงมาบนหัวผม มันเป็นดวงอาทิตย์ดวงเดียวกันกับที่เคย สาดแสงบนร่างของชายนับพันๆ คนที่สร้างพีระมิดเหล่านี้ขึ้นมา รวมถึงผู้มาเยือน อีกหลายล้านคนในเวลาต่อมาด้วย ไม่มีใครจำพวกเขาได้เลย พระคัมภีร์ไบเบิล ได้บอกไว้ว่า ทุกสิ่งล้วนไร้ซึ่งความสำคัญ เช่นได้กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งคือ ธุ ขณะนี้ ส่วนทะเลทรายได้บอกกับเราว่า ทุกสิ่งคือฝุ่น

ผมไปที่เยรูซาเลม เพื่อไปชมก้อนหินที่เอบราแฮมใช้เป็นสถานที่เตรียม สังหารลูกชาย และยังเป็นที่นี่ที่มุฮัมหมัดเริ่มต้นการเดินทางสู่สวรรคตด้วย ในคัมภีร์กุรอ่านมีเรื่องเล่าว่า ก้อนหินก้อนนี้อาจจะไปกับมุฮัมหมัดและ พยายามจะตามไปให้ได้ แต่เขาได้วางเท้าลงบนก้อนหินและหยุดมันเอาไว้ ว่ากัน

²⁵ มีดยาวคล้ายดาบ เหมือนกับมีดสปาร์ตา (ผู้แปล)

ว่ารอยเท้าของมูฮัมหมัดยังปรากฏให้เห็นอยู่ถึงทุกวันนี้ ว่าแต่ในตอนนั้น เขาเท้าเปล่าหรือใส่รองเท้ากันนะ ผมกินอาหารมื้อเที่ยงสุดเลวร้ายในโรงเตี๊ยมมืดๆ ท่ามกลางคนงานที่ใบหน้าเปรี๊ยะไปด้วยซีเฝ้า แต่ละคนดูเห็ดเห่น้อยแทบขาดใจ พวกเขาเคี้ยวอาหารอย่างเชื่องช้าและใจลอยราวกับขอมบี้ ทำไมเราถึงต้องทำงานหนักแบบนี้ ผมคิด ดูดอกไม้ป่าในทุ่งเกิด...พวกมันไม่ต้องทำงาน ไม่ต้องบันฝ้าย²⁶ แต่ทว่าในศตวรรษที่หนึ่ง ท่านแรบไบ²⁷ อีลีซาร์ เบน อะซาเรียห์ ได้กล่าวว่า งานของเราคือส่วนที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในตัวเรา ทุกคนต่างก็ภูมิใจในผลงานของตัวเอง พระเจ้ายังทรงพิศดูถึงผลงานของพระองค์ คนเรายังควรทำเช่นนั้น

ผมเดินทางไปที่อิสตันบูลต่อ ใจลั่นเพราะกาแฟตุรกี หลงทางท่ามกลางถนนที่คดเคี้ยวข้างช่องแคบบอสฟอรัส ผมแวะสังเกตสภาพยอดแหลมของสุเหร่าที่สว่างไสวและเยียมชมเขาวงกตทองคำในพระราชวังทอปกาปี ที่ประทับขององค์สุลต่านแห่งจักรวรรดิออตโตมันและยังเป็นที่เก็บรักษาดาบของท่านมูฮัมหมัดในปัจจุบันนี้ รูมี มหากวีชาวเปอร์เซียแห่งศตวรรษที่สิบสามได้เขียนไว้ว่า *ไม่ต้องนอนหลับสักหนึ่งคืน สิ่งที่ท่านปรารถนาที่สุดจะเกิดขึ้นในคืนนั้น* ออบูอันจากดวงตะวันภายใน แล้วท่านจะได้เห็นสิ่งอัศจรรย์

ผมไปที่โรม ใช้เวลาหลายวันซ่อนตัวอยู่ในร้านอาหารอิตาลีเล็กๆ สวาปามพาสต้าที่กองเป็นภูเขาในจาน จ้องมองสาว ๆ ผู้งามเลิศ และรองเท้าที่ไม่เคยได้เห็นมาก่อน (ชนชาวโรมันในยุคที่ปกครองโดยซีซาร์นั้น เชื่อว่าการใส่รองเท้าที่เหมาะสมนอกจากบ้านจะนำพาความมั่งคั่งและโชคดีมาให้) ผมได้ไปสำรวจซากปรักหักพังที่มีหุบเขาขึ้นรกของสถานที่ที่เชื่อกันว่าเป็นห้องบรรทมของกษัตริย์เนโร กองเศษซากหินอันงามสง่าของโคลอสเซียม รวมถึงห้องโถงและห้องลับต่างๆ ที่กว้างใหญ่โอ้อวดในวาทีกันด้วย ผมคิดว่าคนน่าจะเยอะ จึงมักจะมารอเข้าประตูแต่เข้าตรู่เสมอด้วยความตั้งใจที่จะเป็นคนแรกในแถว แต่ปรากฏว่าไม่เคยมีแถวเลย เมืองนี้กำลังเผชิญกับความหนาวเย็นเป็นประวัติศาสตร์ ผมจึงได้เดินเที่ยวดูนุ่นนี้ตามลำพัง

แม้กระทั่งในโบสถ์ซิสทีน ผมก็ยังได้อยู่ตามลำพังภายใต้เพดานวิจิตรฝีมือมิเกลันเจโล ทำให้สามารถดำดิ่งอยู่ในความทิ้งตะลึงงันของตัวเอง ผมอ่านเจอ

²⁶ ดัดตอนมาจากคัมภีร์ไบเบิล (ผู้แปล)

²⁷ นักบวชชาวยิว (ผู้แปล)

ในหนังสือโกด์บักว่า มีเกลันเจโลรู้สึกทุกข์ทรมานอย่างมากขณะที่กำลังสร้างสรรค์ผลงานเอกชิ้นนี้ เขาปวดทั้งหลังและคอ สีกี๋หยดลงมาโดนผมและดวงตาของเขาอยู่เรื่อย ๆ เขายกกับเพื่อน ๆ ว่า เขาแทบทนรอให้งานเสร็จไม่ไหว ซึ่งนั่นทำให้ผมคิดว่า ถ้าแม้แต่มีเกลันเจโลยังไม่ชอบงานตัวเอง แล้วพวกเราที่เหลือจะไปหวังอะไรได้อีกละ

ผมไปที่เมืองฟลอเรนซ์ ผมใช้เวลาหลายวันเพื่อตามหาดันเต อ่านงานของดันเต ชายผู้เกลียดการคบค้าสมาคม อัดแน่นด้วยความเคียดแค้นและถูกอับเพทิจจากสังคม เขาเป็นคนที่เกลียดชังสังคมมาตั้งแต่แรกหรือเพิ่งมาเป็นทีหลังกันนะ มันเป็นเหตุหรือเป็นผลของความโกรธและการถูกเนรเทศกันแน่

ผมยืนอยู่เบื้องหน้าเดวิด²⁸ รู้ลึกตระหนกเมื่อได้เห็นความเดือดดาลในดวงตาของเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่โกลิแอทไม่มี โอกาสได้เห็น

ผมนั่งรถไฟไปยังมิลาน เพื่อสื่อสารกับดา วินชี ศึกษาสมุดบันทึกของเขา และครุ่นคิดสงสัยในความหมกมุ่นแสนประหลาดของเขา ที่สำคัญหนึ่งในนั้นคือเท้าของมนุษย์ งานวิศวกรรมชิ้นเอก เขาเรียกมันอย่างนั้น มันคืองานศิลปะ

ใครจะไปเถียงเขาได้

ในคืนสุดท้ายที่มีลาน ผมเข้าไปชมการแสดงโอเปร่าที่โรงละครลา สกาลา ผมหยิบสูทบุรุษ บราเธอร์สตัวเก่งออกมาและสวมมันอย่างภาคภูมิใจท่ามกลางเหล่า อูมินี²⁹ ในชุดทักซิโดสีงดัดและเหล่า ดอนเน³⁰ ที่ปรากฏตัวในชุดประดับอัญมณีเลื่อมระยับ เราต่างต้องมนตร์ในบทเพลง *ตูรันโด* และเมื่อคาราฟ พระเอกของเรื่องร้องเพลง “เนสซุน ดอร์มา” *ดัลเลียเถิด ดวงดารา! เมื่อรุ่งอรุณแย้มมา ข้าจะชนะ ข้าจะชนะ ข้าจะชนะ!* ดวงตาของผมหักเหอไปด้วยน้ำตา และเมื่อผ่านการแสดงปิดลง ผมก็กระโดดลุกขึ้น *บราวีสสิโม!*³¹

ผมเดินทางต่อไปที่เวนิส และใช้เวลาสองสามวันเดินเอื่อยเฉื่อยตาม

²⁸ รูปปั้นเดวิด (David) จากเรื่องราวการต่อสู้ระหว่างเดวิด เด็กเลี้ยงแกะผู้มีแค่ดาบและหนังสือศักดิ์เป็นอาวุธกับโกลิแอท (Goliath) นักรบตัวใหญ่ยักษ์ที่มีทั้งดาบ โล่ และเกราะ การต่อสู้จบลงด้วยความตายของโกลิแอท ซึ่งถูกเดวิดสังหารด้วยหนังสือ (ผู้แปล)

²⁹ ภาษาอิตาลี แปลว่า สุภาพบุรุษ

³⁰ ภาษาอิตาลี แปลว่า สุภาพสตรี

³¹ ภาษาอิตาลี แปลว่า สุดยอด

รอยเท้าของมาร์โค โปโล³² และยืนอยู่ตรงหน้าปาลาซโซ³³ ของโรเบิร์ต บราวน์³⁴ นานเท่าไรก็ไม่รู้ แม้ท่านเข้าใจความงามอันเรียบง่ายแต่เพียงอย่างเดียว ก็เท่ากับว่าท่านได้เข้าถึงสิ่งที่ดีที่สุดในที่ที่พระเจ้าสรรสร้างแล้ว

เวลาของผมเหลือน้อยเต็มที ผมต้องกลับบ้าน ผมรีบเดินทางไปปารีส ลงไปที่ชั้นใต้ดินของวิหารแพนธีออนและวางมืออย่างแผ่วเบาลงบนหลุมศพของ รุสโซและวอลแตร์ จงรักความจริง แต่จงให้อภัยแก่ความผิดพลาด ผมพักใน โรงแรมเก่าๆ ฝ้ามองผ่านฝนฤดูหนาวโปรยปรายลงสู่ตรอกข้างนอกหน้าต่างห้อง ผมไปอธิษฐานที่โบสถ์โนเตรอดามและหลงทางในพิพิธภัณฑสถานลูฟวร์ ผมแวะซื้อ หนังสือสองสามเล่มที่ร้านเชกสเปียร์แอนด์คัมพานี ผมยืนตรงจุดที่จอยซ์³⁵ เคยนอน และเอฟ. สกอตต์ ฟิตซ์เจอร์รัลด์ ด้วย จากนั้นเดินเลียบไปตาม ริมแม่น้ำแซน แวะจิบกาแฟคาปูชิโนในคาเฟ่ที่เฮมมิงเวย์และดอส ปาสซอส เคยนั่งอ่านออกเสียงพันธสัญญาใหม่ให้กันและกันฟัง ในวันสุดท้ายที่อยู่ที่นี่ ผมเดินเตร็ดเตร่อยู่แถวของปีเซลีเซล์ ตามรอยเส้นทางของนักปฏิวัติ และครุ่นคิดถึงนายพลแพตตันอยู่ครู่ใหญ่ อย่าเที่ยวบอกคนอื่นว่าต้องทำอะไร บอกเขาว่า ต้องทำอะไรและปล่อยให้พวกเขาทำให้คุณประหลาดใจกับผลที่ออกมา

ในบรรดานายพลผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย เขาคือคนที่คลั่งไคล้รองเท้ามากที่สุด ทหารที่สวมรองเท้าก็เป็นได้แค่ทหาร แต่เมื่อสวมรองเท้าบู๊ต พวกเขาจะกลายเป็นนักรบ

ผมบินไปลงที่มิวนิก ดิมเบียร์เย็นเฉียบหนึ่งเหยือกที่โรงเบียร์เบอร์เกอร์-บอยเคเลเลอร์ ที่ซึ่งฮิตเลอร์ยังปีนขึ้นเพดานและทุกสิ่งทุกอย่างก็เริ่มต้นขึ้น ผมพยายามหาทางไปที่ค่ายกักกันดาเคา แต่พอลองทาง ก็มีแต่คนเบือนหน้า บอกว่าไม่รู้จัก ผมไปที่เบอร์ลินและแวะไปที่เช็กพอยต์ชาร์ลี³⁶ ทหารเฝ้าป้อม หน้าที่ร่ำอารมณ์ชาวรัสเซียในชุดเสื้อคลุมตัวใหญ่ตรวจดูพาสปอร์ตของผม ค้นตัว และสอบถามว่าผมมีธุระอะไรในดินแดนคอมมิวนิสต์ฝั่งเบอร์ลินตะวันออก “ไม่มี”

³² Marco Polo ชาวตะวันตกคนแรกที่ได้เดินทางบนเส้นทางสายไหม

³³ ภาษาอิตาลี แปลว่า วัง

³⁴ Robert Browning กวีเอกชาวอังกฤษ มีชีวิตอยู่ในศตวรรษที่สิบเก้า

³⁵ James Joyce นักเขียนชาวไอร์แลนด์ ผู้มีชื่อเสียงด้านการใช้เทคนิคการเขียนแบบกระแสสำนึก

³⁶ Checkpoint Charlie จุดผ่านแดนบนแนวกำแพงเบอร์ลินที่กั้นระหว่างเบอร์ลินตะวันตกและเบอร์ลินตะวันออก

ผมตอบ ผมกลัวว่าพวกเขาอาจจะรู้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งว่าผมจบจากสแตนฟอร์ด ก่อนที่ผมจะมาถึงที่นี่ไม่นานนัก มีเด็กสแตนฟอร์ดสองคนพยายามลักลอบพาเด็กวัยรุ่นจากฝั่งนั้นออกมาด้วยรถโฟล์คสวาเกน และพวกเขายังอยู่ในเรือนจำ

แต่ทหารก็ปล่อยให้ผมผ่านเข้าไป ผมเดินตามเส้นทางเล็กๆ และหยุดแวะตรงมุมหนึ่งของจัตุรัสมาซซ์-แองเกลส์ ผมมองไปรอบๆ ทั่วทุกทิศทาง ไม่มีอะไรเลย ไม่มีต้นไม้ ไม่มีร้านค้า ไม่มีสิ่งมีชีวิต ผมนึกถึงความยากจนข้นแค้นทั้งหลายที่ได้พบเจอในเอเชีย ที่นี่เป็นความยากจนอีกรูปแบบหนึ่ง มันเป็นความยากจนที่จิตใจให้เกิด และดูเหมือนน่าจะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้มากกว่าที่เอเชีย ผมเห็นเด็กสามคนกำลังเล่นอยู่บนถนน จึงเดินเข้าไปหาและถ่ายรูปพวกเขา เด็กชายสองคนและเด็กหญิงหนึ่งคน ทั้งหมดอายุแปดขวบ เด็กผู้หญิงสวมหมวกขนสัตว์สีแดงและเสื้อโค้ตสีชมพูส่งยิ้มให้ผม ผมจะลืมหูลงไหมหนอ จะลืมรองเท้าของเธอได้ไหม มันทำมาจากกระดาษลัง

ผมไปที่เวียนนา ไปตรงทางแยกที่อบอวลไปด้วยกลิ่นกาแฟซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมันเป็นสถานที่ที่สตาลิน, ทروتสกี, ดิโต, ฮิตเลอร์, จุง และฟรอยด์ ต่างก็เคยอาศัยอยู่ในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์เดียวกัน ทุกคนล้วนเคยเตร่อยู่ในคาเฟ่ที่อวลไอและควันในย่านนี้เพื่อวางแผนว่าจะปกป้อง (หรือทำลาย) โลกใบนี้อย่างไรดี ผมเดินไปตามทางเดินปูด้วยหินที่โมซาร์ทเคยเดินข้ามแม่น้ำดานูบอันสง่างามด้วยสะพานหินที่สวยงามที่สุดเท่าที่ผมเคยเห็นมา ผมหยุดพักชมยอดแหลมสูงของโบสถ์เซนต์สตีเฟนที่ซึ่งเบโทเฟนค้นพบว่าตัวเองหูหนวก เขาเงยหน้าขึ้นมองเห็นนกกระฟือปีกบินออกจากหอระฆังและตกใจสุดขีด...เพราะเขาไม่ได้ยินเสียงระฆังเลย

ในที่สุดผมก็บินไปลงยังลอนดอน รีบรุดไปที่พระราชวังบักกิงแฮม สปิกเกอร์สคอร์เนอร์³⁷ และห้างแฮร์รี่ดอตส์ ผมใช้เวลากับตัวเองเป็นพิเศษที่สภาคอมมอนส์ ผมหลับตาลงระลึกถึงเซอร์ซิลผู้ยิ่งใหญ่ คุณถามว่า เป้าหมายของเราคืออะไร ผมตอบได้คำเดียวเลยว่า มันคือชัยชนะ ชัยชนะที่ไม่ต้องคำนึงว่าเราต้องสูญเสียอะไรไป ชัยชนะที่ไม่ต้องคำนึงถึงความหวาดกลัวทั้งหลายแหล่ ชัยชนะ...หากไม่มีชัยชนะแล้ว ก็จะไม่มีความรอดชีวิต ผมอยากจะโดดขึ้นรถบัสน

³⁷Speakers' Corner พื้นที่สำหรับขึ้นพูดไฮด์ปาร์ค ในลอนดอน

“

ทางด้านขวาของผมคือ
วิหารแห่งเทพีอธีนา ในก็...
เมื่อสองพันห้าร้อยปีก่อน
ที่นี่เคยมีเสาสลักรูปเทพีอธีนาซึ่งว่ากันว่า
เป็นเทพีผู้นำพา ‘ในก็’ หรือชัยชนะ

”

ไปที่สแตตฟอร์ดจะแย่ เพื่อไปเยี่ยมบ้านของเชกสเปียร์ (หญิงสาวในยุคสมัยของราชินีเอลิซาเบธที่หนึ่งจะสวมรองเท้าที่ปลายประดับด้วยดอกกุหลาบผ้าไหมทั้งสองข้าง) แต่เวลาของผมได้หมดลงแล้ว

ผมใช้เวลาในคืนสุดท้ายนี้ก่อนถึงการเดินทางของผมและจดบันทึกเอาไว้ ผมถามตัวเองว่า จุดที่สำคัญที่สุดของการเดินทางครั้งนี้อยู่ตรงไหน

ผมคิดว่าอยู่ที่กรีซ ไม่ต้องสงสัยเลย กรีซอยู่แล้ว

เมื่อตอนที่ผมก้าวเท้าออกจากออริกอน มีสองสิ่งในบรรดาจุดหมายปลายทางของผมที่ทำให้ผมรู้สึกตื่นเต้นมากที่สุด

ผมอยากจะขาย *ความคิดบ้า ๆ* ของตัวเองให้พวกญี่ปุ่น

และผมอยากจะไปยืนอยู่ตรงหน้าอะโครโพลิส³⁸

หลายชั่วโมงก่อนที่จะขึ้นเครื่องที่สนามบินฮีทโธรว์ ผมครุ่นคิดถึงช่วงเวลานั้น เวลาที่ผมได้มองเห็นไปยังเสาคอลัมน์ที่น่าอัศจรรย์เหล่านั้น และได้สัมผัสกับความตลึงงันที่รุนแรงแบบที่จะเกิดขึ้นเมื่อเราได้พบกับความงามอันยิ่งใหญ่ทั้งหลาย แต่มันก็ระคนปนเปกับความรู้สึกอย่างรุนแรงของ...การระลึกขึ้นได้

มันเป็นแค่จินตนาการของผมหรือเปล่า เพราะทั้งนี้ทั้งนั้น ผมกำลังยืนอยู่หน้าแหล่งก่อกำเนิดอารยธรรมตะวันตก บางทีผมอาจแค่ *อยาก* รู้สึกคุ้นเคยกับมันก็เป็นได้ แต่ผมไม่คิดแบบนั้น ผมเกิดความคิดแจ่มชัดขึ้นมาว่า ผมเคยอยู่ตรงนั้นมาก่อน

หลังจากนั้น ในระหว่างก้าวขึ้นไปตามขั้นบันไดสีขาวซีด ความคิดอีกอย่างแวบขึ้นมาว่า นี่คือการที่ทุกอย่างเริ่มต้นขึ้น

ด้านซ้ายมือของผมคือวิหารพาร์เธนอน ที่ซึ่งเพลโตควบคุมทีมสถาปนิกและคนงานเพื่อก่อสร้างมันขึ้นมา ทางด้านขวาของผมคือวิหารแห่งเทพีอธีนาไนกี้ ตามที่ไกด์บุ๊กของผมได้บอกเอาไว้ เมื่อสองพันห้าร้อยปีก่อน ที่นั่นเคยมีเสาสลักรูปเทพีอธีนา ซึ่งว่ากันว่าเป็นเทพีผู้นำพา “ไนกี้” หรือชัยชนะ

ชัยชนะ คือ หนึ่งในพรที่อธีนาประทานให้ได้ และนางยังประทานพรให้แก่นักเจรจาด้วย ในเรื่อง *โอเรสเทีย* นางได้กล่าวว่า “ข้าชื่นชม...ดวงตาแห่งการโน้มน้าว” ดังนั้นนางจึงได้ชื่อว่าเป็นเทพีผู้พิทักษ์นักเจรจา

³⁸ Acropolis ป้อมปราการของกรีกโบราณ ที่ตั้งของวิหารพาร์เธนอนอันโด่งดัง

ไม่รู้ว่านานแค่ไหนที่ผมยืนอยู่ตรงนั้นเพื่อซึมซับเอาพลังงานและอำนาจจากสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์นั้น ชั่วโมงหนึ่ง หรือสาม ไม่รู้ว่านับจากวันนั้นนานแค่ไหนกว่าที่ผมจะค้นพบว่า ในบทละครของอริสโตเฟนีส์ ที่ทำการแสดงที่วิหารแห่งนี้นี้ นักรบได้มอบของขวัญแด่กษัตริย์ และของสิ่งนั้นคือ รองเท้าคู่มือ และก็ไม่รู้ว่าเมื่อไรที่ผมได้รู้ว่า บทละครเรื่องนั้นมีชื่อว่า ไนต์ส³⁹ ที่รู้ในเวลานั้นก็คือ ขณะที่กำลังหันหลังเพื่อกลับออกมา ผมสังเกตเห็นส่วนหน้าที่ทำจากหินอ่อนของวิหาร ช่างฝีมือชาวกรีกได้ตกแต่งด้านหน้าของวิหารด้วยรูปสลักที่ตราตรึงหลายรูปด้วยกัน และที่โด่งดังที่สุดในนั้นคือ รูปสลักของเทพอิธินากำลังก้มตัวลงในท่วงท่าที่มีอาจบรยาย...เพื่อปรับเชือกผูกรองเท้าของเธอ

24 กุมภาพันธ์ ปี 1963 วันเกิดปีที่สิบห้าของผม ผมเดินเข้าประตูบ้านบนถนนเคลย์บอร์น ผมยาวถึงไหล่และเขยาวสามนิ้ว แม่ของผมส่งเสียงร้องน้องสาวทั้งสองคนกะพริบตาเหมือนกับว่าจำผมไม่ได้หรือไม่ก็อาจไม่รู้เลยว่าผมไม่อยู่บ้าน อ้อมกอด เสียงตะโกน และเสียงหัวเราะดังสนั่น แม่พาผมไปนั่งและเทกาแฟให้ แม่อยากฟังหมดทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ผมเหนื่อยมาก ผมวางกระเป๋าเดินทางและเปิดวอร์ดห้องโถงและเข้าห้องของตัวเองไป ผมจ้องมองริบบิ้นสีน้ำเงินของผมอย่างว่างวุ่น คุณไนต์ บริษัทของคุณชื่ออะไรครับ

ผมนอนขดตัวบนเตียงและความหลับใหลก็ทิ้งตัวลงเหมือนม่านการแสดงที่ลา สกาลา

หนึ่งชั่วโมงต่อมา ผมตื่นขึ้นพร้อมเสียงตะโกนของแม่ “มื่อเย็น!”

พ่อของผมเพิ่งกลับจากที่ทำงานและตรงเข้าสวมกอดผมทันทีที่ผมเข้าไปในห้องกินข้าว เขาก็อยากฟังทุกเรื่องอย่างละเอียดเหมือนกันและผมเองก็อยากเล่าให้เขาฟัง

แต่ก่อนอื่น ผมอยากรู้อะไรอย่างหนึ่ง

“พ่อ” ผมพูดขึ้น “รองเท้าของผมมาถึงหรือยัง”

³⁹ไนต์ส (Knights) ออกเสียงพ้องกับนามสกุลของผู้เขียน ซึ่งก็คือ ฟิล ไนต์